

Olcsó cseh ágytoll!
5 kiló: ny fosztott 0.90 K., jobb 12 K. fehér pehelypuha fosztott 18 K., 24 K. hófehér pehelypuha fosztott 30 K. 36 K. Szállítás portómentes, utánvétel. A kicserélés és visszavétel portómentes ellenében megengedjük. 3494 Benedikt Sachsel, Lobes 60. Post Pilsen, Böhmen.



SCHICHT-szappan

(„Szarvas“ vagy „Kulcs“-szappan).

Legjobb, legkiadósabb s azért a legolcsóbb szappan. Ment mindennemű káros alkatrészekről.

Mindenütt kapható.

11149

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan „Schicht“ névvel és a „Szarvas“ vagy a „Kulcs“ védjeggyel legyen ellátva.

BALASSA-FÉLE VALÓDI ANGOL

Ugorkatej

a legjobb és leghatásosabb

SZÉPÍTŐ-SZER

3-szori bekenés után eltávolít minden arcztisztatlanságot, kiütést, pattanást, májfoltot, bőrrákát, (mitesszert). Kisméltja a ráncokat, redőket, és az arcbőrt fehérre, üdvé, finommá varázsolja.

Teljesen ártalmatlan és a szépség megtartására, ápolására és növelésére minden másnál jobb. — Csak „BALASSA“ névvel valódi. — Egy üveg ára 2 korona.

Minden hölgy kedvence
Ara 1 korona.

biztos védője a fehér, krém és rózsaszínben kapható Balassa-féle PUDER. Ara 2 korona, kis doboz 1.20 korona.

arcszínj, üdöségét, fiatalosát kölcsönöz a Balassa-féle UGORKA-KRÉM. Ara 2 korona.

BALASSA KORNEL gyógyszerháza, Budapest-Erzsébetfalva.

Postai szétküldés naponta. — Kapható minden nagyobb gyógyszerárban.

Telefon: 41-45.

DAVID KAROLY & FIA

DOBOZ, PAPIRÁRU és SZAB. FÉMKAPOCS GYÁRA

Budapest, I., Mészáros-utca 58. szám

Gyárt Papírtányért, bomboniert és járdinet-dobozokat. Sajtolt kerak dobozokat, légmentesen elszárhozó, összehajtható dobozokat, polják, kötőgyapot, stb. csomagolására. Híntődobozok, valamint húzott lemez-csövek tetszés szerinti nagyságban. Teás-dobozok 1/4 kilogr.-tól 10 kilogr.-ig, valamint 6, 10 és 20 filléres tea csomagolásokhoz.

Gőzerőre berendezve. 300 munkás.
Napi gyártás 150,000 doboz. 11312

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest Egyetem-u.4.

MAGYAR KÖNYVTÁR

SZERKESZTI RADÓ ANTAL
EGY-EGY SZÁM
ARA 30 FILLER

Legújabb füzetek:

460
szám

A legutóbb megjelent
számok:

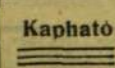
458. Gabriele D'Annunzio. OSZI ALKONY ALMA. Tra ikus költemény egy felv. Olaszból fordította Radó Antal.
Rendkívül költői és hatásos szövege a legnagyobb modern olasz drámaírók.
459. Ciceró. A CATILINA ELLENI BESZÉDEK. Fordította és jegyzetekkel ellátta: Ossike József.
A világirodalom legfontosabb szövegei remekül kiadott új kiadás.
460. Lux Terka. Budapesti fotográfia.
A fővárosi életnek külön megfigyelése való, szellemes és vidám rajzok.

450—451. Titus Livius: HANNIBAL UJJA AZ ALPESEKEN ÁT. (A rómaiak történetének XI. könyve.) Latinból fordította és bevezette: Várdai Béla.
452—453. Bernard Shaw: AZ ÖRDÖG CIMBORAJA. (Melodráma.) Fordította: Mihos Lajos.
454—455. Lagerlöf Zselma. EGY UDVARHAZ TÖRTÉNETE. Svéd elbeszélés.
456. Kupcsay Felicián. ZARATHUSTRA MUMIAJA. Regény.
457. Conan Doyle. DOKTOR HOLMES KALANDJAI. Detektiv-történetek. Ötödik sorozat. Ford. Tábori Kornél.

A Magyar Könyvtár

460
számának

teljes jegyzékét bárkinek
készséggel megküldjük



AMPEL R.

Könyvkereskedése (WODIANER F. ÉS FIA)
Részvénytársaságnál, Budapest VI. Andrassy-ut 21. száma és minden könyvkereskedésben.

Sok millió előkelő urhölgy használja a világhírű Földes-féle

MARGIT-CREMET,

mely zsírtalan, ártalmatlan s rögtön szépíti. A Földes-féle MARGIT-CREME gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer szeplők, májfoltok, bőrrákák, pattanások, kiütések s mindennemű bőrbaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással beszélnek annak pirulán és csodás hatásáról. Egy tégely elhasználása után arról mindenki meg fog győződni.



Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a

MELANOGENE

fekete és barna színben. Ezen kettő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakált, bajuszt pár perc alatt feketére vagy barnára lefesteni. A szín állandó és a természetes színtől meg nem különböztethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. 11284
Ara 2 korona 80 fillér.

Budapesti főraktár: Török József gyógyszer. Király-u. 12 és Andrassy-ut 29. Kapható minden gyógyszerárban.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.



31. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

FŐMUNKATÁRS
MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, AUGUSZTUS 5.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek:

Égész évre ——— 16 korona.
Félévre ——— 8 korona.
Negyedévre ——— 4 korona.

A „Világkrónika“-val
negyedévenként 80 fillérrel
több.

Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.



EMLEKTÁBLA-LELEPLEZÉS AZ AGGTELEKI BARLANG BEJÁRATÁNÁL.

AZ AGGTELEKI ÉS A DOBSINAI BARLANG.

Büszkék szoktunk lenni hazánk természeti szépségeire. Igaz is, hogy más országok egy-egy tekintetben talán különre hivatkozhatnak nálunknál, de a természet áldásai dolgában akkora változatosságot alig mutathatnak fel. Olaszország lehet büszke tengerére, Svájc az Alpeire, — de hol van az az ország, amely egyszerre díszkedhetné a Tatra hóborította bérceivel, a Balaton hús tükrevel, az Alföld délibábjával s a Duna nemes méltóságú hömpölygésével?

De elég-e, hogy mind e szépségre büszkék vagyunk? Megtettük-e mind azt, a mi kellő élvezésükre szükséges? Hozzáférhetővé tettük-e mindenki számára a magyar föld szépségeit s — a mi földölg — élvezhettük-e magunk mindazt, a mit hazánk földje a munkában elernyedt lélek felüdítésére, az elgyöngült test erősítésére nyújtani tud? Megkapja-e egyes szép vidékeinken az utazó azt, a mit a kultúrához szokott ember méltán megkíván, a jó és olcsó közlekedést, az egészséges és tisztességes ellátást, lakást, a nyugalmat, a természet szépségeinek élvezetét előmozdító berendezéseket? Pedig ettől függ az, a miről nálunk, mint valami rejtélyes dologról



KIRÁNDULÓK A DOBSINAI JÉGBARLANG ELŐTT.

Rozsnyay Pepsin bora.



Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.

Étkezés közben véve, megőv a gyomortelhetőségtől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.

Egy postacsomag 6 üveggel 19 kor. 32 fill. franko küldve.

Kapható:

Török József gyógyszerárban Budapestben, valamint a készítőnél: 10888

ROZSNYAY MÁTYÁS
gyógyszerárban,
ARAD, Szabadság-tér.

áldozni. Itt is érvényesül gazdasági életünknek az a baja, hogy a fogyasztó és a termelő nem tudják megtalálni egymást.

Nem lehet tagadni, hogy ebben a tekintetben is javulnak az állapotok, az utóbbi néhány év óta jelentékeny fejlődés észlelhető. A jobb magyar fürdők nyárról-nyárra megteleznek, több jó-vedelemre tevényt, nagyobbodnak, csinosodnak, több kényelmet tudnak nyújtani, más vidékeket is ellepnek a nyaralók, főleg a budapestiek, ha nem is olyan mértékben, mint pl. a wörthi tó vidékét. De azért, ha statisztikát csinálnánk, hogy kik vannak többen, a kik elmerengtek Chillon várának romantikájá előtt, vagy a kik lelkesedtek már Vajda Hunyad dicső emlékein, a hely színe, — vajjon nem volna-e magyarságunkra röstelni való az eredmény?

Kérdjük meg sorra azokat a budapestieket, a kik tavasszal, nyáron nem egyszer kirándulnak egy-két napra a Semmeringre, — vajjon látták-e már a dobsinai, vagy aggteleki barlangot? Pedig ha nem épen ideális is oda a közlekedés, szombat estétől hétfő reggelig meg lehet járni az utat és közben olyan dolgokat lát az ember, mint sehol másutt. A minap egy nagyobbára újságírókból és művészekből álló társaság rándult ki az aggteleki barlanghoz. Szombaton este indultak, a vasárnapot a barlangban is környéken töltötték a hétfőn reggel már Budapestben voltak. Közben meg ünnepély is volt, leleplezték egy emléktáblát, melyet a turistagegyesület állított Siegmeth Károlynak és Münich Kálmánnak, két a barlang rendezése és népszerűsítése terén érdemeket szerzett vezetőjének tiszteletére, a barlangban pedig egész kis hangversenyt rögtönöztek. Nem hiba-e, hogy ilyen csak nagy néha történik, ha a barlang forgalma körül érdekelték kezdeményezik? Nyáron minden arra felé induló vonatnak tömegesen kellene vinni a kirándulókat, úgy a hogy szombat délután és este a bécsi pályaudvarokon mozogni is alig lehet a sok «turistától», a kik a Schneebergre vagy a Raxra igyekeznek.

Vagy nem érdekes-e már csak különlegességénél fogva is egy korszak-ünnepély júliusban? Egész közép Európában csak egy hely van, a hol ilyet láthat az ember: a dobsinai jégbarlang. Elég sokan vannak nálunk a fővárosban is, a vidéken is, a korszak-ünnepély lelkes hívei, — de hányan jut közülük észébe résztvenni egy dobsinai jég-ünnepben? Ha rendeznek ilyet Dobsinán, minden nyáron egyet-kettőt, nagyobbára a környék ifjúsága vesz benne részt, pedig a dolog annyira érdekes és élvezetes, hogy érdemes volna elmenni érte akár Brassóból is Dobsinára. A napokban rendeztek egy ily korszak-ünnepet és bált Dobsinán, voltak is ott vagy háromszázan, de meg lehetett volna köztük olvasni könnyű szerrel azokat, a kik ezért mentek oda s nem a környékbeli városokból, fürdőhelyekről verődtek össze. Ugy volna jó, ha nyáron minden héten legalább egyszer volna ily ünnep Dobsinán s minden egyes alkalommal nem győznék hova tenni a sok vendéget. S úgy is volna, ha a barlang pl. Salzburgban volna.

Ezekről a dolgokról nem lehet eleget beszélni, bármennyire közérdekelőek is. Egész vidékek anyagi és kulturális felvirágzása függ tőlük, nem véve számba a nemzeti szempontokat. Hogy hazánkat igazán és komolyan szeretni tudjuk, ahhoz ismernünk is kell. Ebben a tekintetben pedig még mindig nagyok a mulasztásaink.

ZSEMBELŐDÉS.

Élet, élet, te hamis vén csapár —
Biz engemet cudarul becsaptál!
De vigasztal leszámolásomban,
Hogy más se járt még nálamnál jobban.

Üvegen át nyalattad a mézet,
Hiszen a lány még csak rám se nézett —
Mily epedve futottam utána!
Másképp lett ő, énnyem csak az árnya.

De azután bőven kárpóltál,
Tuskón-bokron vigan kalauzoltál
S kifáradtan, agyonra gyötörten,
Alig birtam úszni a gyönyörben.

Láttam hazám' porba hullt tetemmel,
Rajt csúrho nép gázolt este, reggel;
Szemetlenül leste kimulását —
S megrémült, ha vélte mozdulását.

És megértém: a megölt oroszán
Hogy föltámadt mégis végre aztán!
De hogy lesz-e még király belőle?
A jó Isten tudja csak előre.

Bár kábítál bűvölő itallal —
Mégis győztöm acélos inakkal;
De már veti rám árnyát a vénség —
Nem esik jól sehogy a vendégség.

Tüzes borod fanyar eczetté lett,
Kész is vagyok porba szállni véled.
Mért nem inkább fiatal koromban,
Mért nem akkor kinoztál meg jobban?

Most, mikor már húny a nap felettem,
Kedv és érzés mind megfagy szívemben
S ezért kén tennem kis hőre, erőre,
Mit innom adsz: csupa merő löre!

Elet, élet, te hamis vén csapár,
Biz engemet cudarul becsaptál!
De vigasztal leszámolásomban,
Hogy más se járt még nálamnál jobban.

Pásztori.

NYÁRI ÉJ.

Langy nyári éj van, fényes, csillagos,
Az utcáson harsa illatoz;
Illattal, fényvel, — búfájjal tele:
Ez itt a vágyak zsongó éjele.

Valami nesz kél: sóhajts talán
Suhánó árnyak szomjas ajakán;
Valami mozdul: lombok hajlanak,
Sugó játékok: csókos nölak...

A mindenségen édes vágy remeg
S szívemre hull, mint izzó permeteg;
Könnyű fuvalnak hordják szerteszét
Nagy, édes titkok halk lélekzetét.

A méla csenden dal szűrődik át,
Pompázva nyílik millió virág;
Tündérek tépi s mind rántja ott
A boldogságnak rózsaszirmait.

Lázongó érzék, sóvár gondolat
Megdobogtatja ifjúságot,
S oh zsongó vágyak bűvös éjele:
Valaki mintha hívón intene...

Valaki szólít, — vagy csak én hiszem.
S csak te dobogsz itt, mámoros szívem,
Te lüktetsz végig minden eremen,
Örök nagy érzés, — földi szerelem!

Sajó Sándor.

AZ «ÖREG MALOMÁROK» VENDÉGEI.

Hangulatkép.

Irtó Bárony István.

Az «öreg malomárok» egy hosszú erdei völgy. Vértessomló felé esik az egyik vége: a felső; — Környe felé a másik vége: az alsó. A felső vége körülbelül annyira van Vértessomlótól, mint Környétől az alsó. Különböző pedig szelid akácfaerdő sűrűsödik mellette jobbról-balról: de az akácfaerdő szalagja keskeny; — az után, feljebb, fenyves van: fiatal, sötét fenyves, a hol meleg nyári napon a levegő fülledt és illatos a fenyő lehelletétől; — a hol tavasz elején az őrösök tanyáznak, megszállnak; a hol ősszel még minden zöld, a mikor másutt már minden sárga; és a hol télen a hatalmas szarvasbikák robajló nesze hallik az ember közeledésére.

Az akácfaerdő más. Szelid és barátságos; — tavasszal, — hűvös és pönkösödő, — kife-

héredik és a havas virág ellepi minden ágát; ez a virág a legédesebb, legmézízebb minden virág között; illata messze elköborol a szellő szárnyán, s boldogságos kábulatokba ejt, holott a fenyő lehellete nehéz, és a szemfedőt juttatja az ember eszébe... Nyáron az akácfa erdőt felveri a buja sarjadás, s olyankor a szarvas inkább azt szereti ezen a vidéken. Örvös galamb helyett gerlicze lakik benne s egyre azt mondogatja: gurr-gurr-gurr! Az ősz a fonnyadás; itt a tél a sivárság...

Hanem most nyár van; júliusi nyár, a mikor a napok még hosszuk s a földeken kint vegyesen van buja vetés, és a learatott táblákon sorjában diszeleg a dúsan fízető keresztes.

Nyár van, s estenettel az aratók dala hallik, a mikor hazatérnek; a mező virágai közt is a sok tarkaviganós marokverő leányból kerül ki a szebbik, tarkábbik bokréta.

Nyár van, a mikor deréknyi magas már a tengeri erdeje, a zabvetés pedig csupa tej; éretlen csemegéje a pákosztos vaddisznónak, a mely bomlik érte.

A zabvetés ott van a sötét fenyves tövében, a mely alatt az akácfaerdő szalagja húzódik; az akácfaerdő alatt pedig szalad az «öreg malomárok», s annak a buja réjtét kanyargó patak basítja kétérté.

A patak vize bugyborogva igyekszik a part közt, néha csöndes napok után, száraz, szélesöndes időben, olyan mint a kristály; ha pedig esik és fúj a szél, a mi kavargja-sodorja: akkor megzavarodik, iszapossá válik, meg is szaporodik, de akkor is csak úgy bugyborog, fűt-fut: meg nem áll.

S akár kristályos, akár zavaros a vize, valaki mindig fölkeresik; éjjel kószáló fekete vendégek, a kik élnek-halnak a vizért; kéjelegve szűrőlgetik, csemcegetik, azután belefeküsznek, megtűrik, felzurbolják, úgy feredkeznek benne.

*

Hajnali egy óra múlt s én már talpon vagyok. Kinézek a sötét éjszakába; a szememnek előbb szokni kell a sötétet, hogy lásson. Az égen sok a csillag; az éj tiszta, derült; keleten valami fény bujkál az ég alján, a mi lassan emelkedik a fák lombja között.

Előttem az erdő, s az a fény a kelő hold: az utolsó negyed, a mi most derengő világitással hasogatja meg az iménti sötétséget. A hold keskeny karéja olyan sárga, hogy abból is tudni lehet, mennyire éjjel van még. Indulok neki a holdnak, egyenesen keletnek; kalauzom a fák közt az a sárga karéj, a mely lassan emelkedik. Így jutok el a fenyvesbe, a hol a holdfény elkezd előlem bujkálni, tüdőzni. Ott már sok az árnyék; de azért egy-egy fényszalag csak befurakodik; csalogat, mint a lidérc.

Milyen igazi csend! A lépésem még a puha gyepen is ropog. Pedig szeretnék halkan, nesz nélkül mozogni. Valakik vannak itt nem messzire, a kik fülelnek, hallgatónak.

Nem messzire? Hm, egy pár száz lépés bizony semmi se itt, az erdei magány hangtalan-ságában, a mikor a vértessomló kutyák ugatása olyan jól ide hallik. A zabtábla legfeljebb ha háromszáz lépéssyre van innen; a vaddisznók most ott dözsölnek; csemcesegnek, élveznek, tejes zabot zabálnak, galádul vendégeskednek, komisz károkat tesznek.

Csak tovább innen, keresztül az akácfaerdő; le az «öreg malomárokba», az erdő szélére, sűrű bokrok közé, a hol a surranó patak közelében elbújva: kezd az ember lesni a világ mulását; a tűnő percek, az egymás nyomán lepörgő negyedórákat, a melyek olyan rettentően sokáig tudnak most tartani egyenként.

Epen háromnegyed kettőre, a mikor helyben vagyok. Alig birom megállapítani a bokrom homályában: mit is mutat az óramutató. Most hát bizonyos, hogy szerencsésen megelőztem a rablóhadat, mely majd itt vált át valahol, hajnalban; hisz a patak széle tele van fekvéssel, lecsúszóval, ott vannak a sárban a szétterpeszkedő nyomok s az erdőből minden kattan irányból húzódnak a letaposott vadlábok, a hol a disznó kijár.

Egyetlen egy hang szól bele az éjszaka csöndjébe. Egy himzsis rekedt sárgasága. Hol itt szől, hol amott, úgy tetszik; pedig csak a szerint váltakozik a hang közelsége, hogy merre fordul fejfel. Ha épen nekem recseg, akkor mintha ott

volna mellettem, ha Vértessomlónak fordul-
akkor mintha ötven lépéssel messzebbre futott volna.

Hallgatom és mulatok rajta; legalább tudom, hogy nem vagyok itt egészen magamban. Óhó! hisz kívülről, az erdőn túl, még egy fűr ptyipalattja is idehallik. Minő változatosság nélkül való hangverseny ez és mégis mennyi hangulat van benne.

Két óra elmúlt; — a környei toronyóra el-
kongta az imént. A ködök kezdenek terjeszkedni; — az öreg malomárok réjtét egészen ellepi. Jönnek nesztelenül, simuló tapadással; végig hömpölyögnek az alján s fehér fátol-foszványokat hagyogatnak el magokból, a mik aztán ijedten sietnek a nagyobb, összetartó tömegek után. Az öreg malomárok medenczéje hosszában lehet vagy ezeröt száz lépés; — a szélessége változó; néhol alig több száz lépésnél, néhol kétszáz, sőt több is van. — S az egész buja kaszáló sarju-rét földi. — Tehát élénk zöld végig, és harmatos. A harmat csak úgy szakad róla; a mikor a bűvőhelyemre jöttem, térdig gázoltam a lucosok fűben. A hold ráveti fényét erre a harmatosöpp milliőitől ragyogó rétszalagra; gyémántgyönggyel csillog az egész, a merre csak nézek.

Epen egy negyed háromra; a «Nagy Somló», a mely majdnem szemközt van velem a távolban, szürkén egybefolyó színnel vonta be a gerincét; csak azt látni még, hogy nem felhő, hanem hegy; — a percek lassan mulnak, — az éjjeli szellő meg-megmozdul; — az ég szélén, keleten, a Nagy-Somlótól tölem nézést balra, lila árnyékok jelentkeznek. Alól sötét, majdnem szürkés lila; — azután valami holdsugárszínű sárga; ... megnezem az órát, félhárom óra mult öt percczel. Az a világosság tehát már egy csöppecske hajnal.

Rendkívül lassan mulnak a percek; a hiris is hallgat már; a toronyóra ritkán kondul, csak negyedóránként, s a világnak is vége lehetne, mire a harmat üti. Akkorra már végig szalad a réten a hajnali szürkület csillagkergető üzenete. Az égen az éjjeli sötétkétség helyére valami opálos zöld kerül; — abban az aranycsillagok elvesztik ragyogásukat, eltűnnek, mintha visszashököstök volna az éj mélyébe; alig látni még egyet-kettőt, — azok is álmosak; — pislognak, muladoznak...

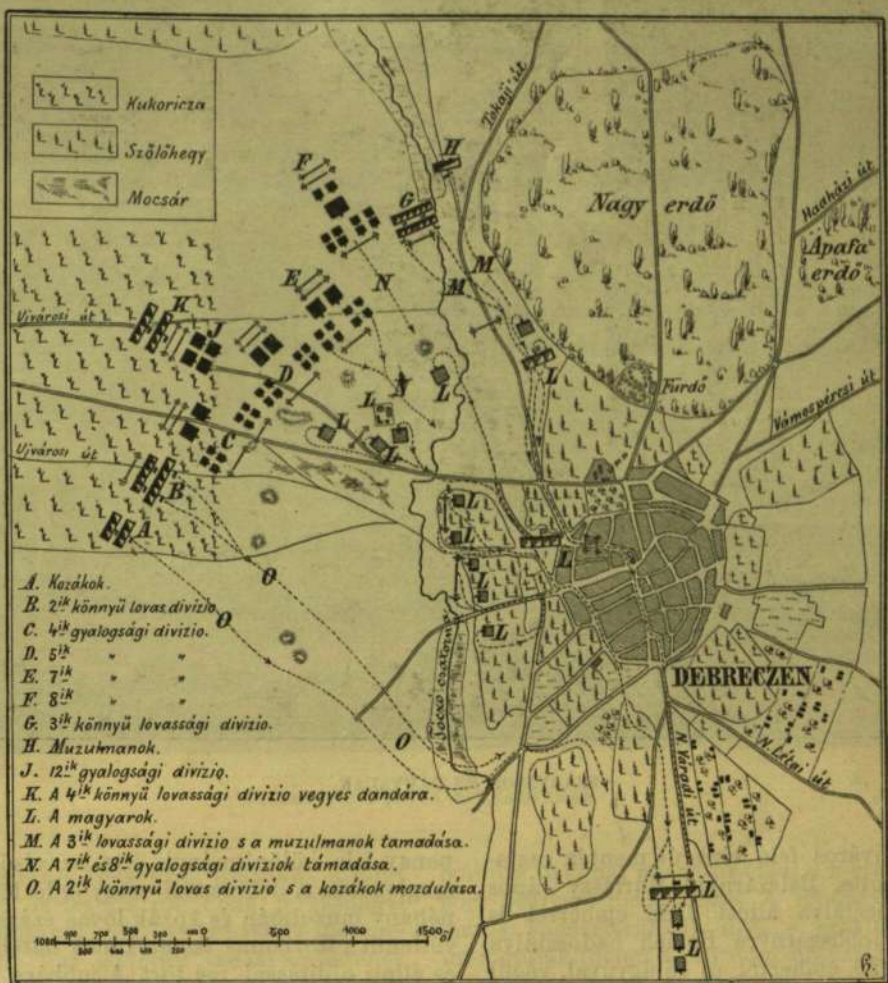
Pontban egy negyed négyre, s a hajnal való-sággal itt van. A Nagy-Somlón már látni az erdőt; a gömbölyű óriás fák... Czelőzni próbálók; látnám-e már a puskámon a legyet?... Még egy kicsit, egy nagyon kicsit korán van. De öt perc múlva bizonyosan lesz annyi világosság, hogy hasznát vehetem kiténő golyósomnak... Még egy kis várakozás, még egy utolsó próba: most már épen eleget látok, ezentúl minden másodperc csak növeli a világosságot, és most még csak egy negyed négyre mult vagy öt percczel. Vértessomlón kukorikolnak a kakasok.

Egy bagoly száll át fölöttem s a rétet kémlelve kering; — az erdőben lappantu perreg; egy zöld harkály nagyokat sikog az öreg malomárkon túl egy vén fa koronáján.

Ez az első tisztán nappali hang és jelenség. A hiris, a fűr, a kecskefejő, mind megosztja magát a nappal s az éjjel közt, a hiris és a fűr szól nappal, hajnalban, alkonyatkor, éjjel; a lappantu inkább csak éjjel és hajnalban; alkonyatkor ritkán; fényes nappal soha. De a harkály hangos kora hajnaltól kezdve, estszürkületig, mint a kakuk. Most már a vadgerlicze is gurrog, s egy őrös galamb nagy csattogással száll ki a fák közül, a hol éjszakázott. Vége az éjszakának...

Félnegyre jár s a disznók minden perczben jöhetnek; — néha, a mikor egy meletget várnak nappalra, már sötét hajnallal átválnak itt; hallani, hogy locsognak a patakban, hogy szuszognak, némelyik malacz nyíftan is, ha a társa jól oldalba döf; — a vén kocza ilyenkor hal-kan röffen, mintha csitítaná a szájás népséget. De a mikor esős, hűvös az időjárás — akkor a vaddisznó nem siet annyira. Azt ő tudja, megérzi, olyankor tovább böcözög kint; lassabban vonul vissza a sűrűségeibe, a hol a nappalt tölti.

Azok, a kiket én várok, már bent lehetnek azóta a fenyvesben; a zalból már kijöttek, a hajnal nem igen éri ott őket. Hanem a fenyves-



A DEBRECENI CSATA TÉRKEPE.

A DEBRECENI CSATA.

A szabadságharc egyik legvéresebb és leg-
végzetesebb csatájának, melyet a magyar főserg
és Paskievits orosz fővezér csapatai vívtak
1849 nyarán egymással, most van ötvenhetedik
évfordulója. Kétezeret meghaladt a magyarok
vesztése ebben a hiábavaló csatában s épen a
vesztésges rendkívüli volta támasztott föl esomó
súlyos vádat s néhány éles polemát, melyek
azonban még ma sincsenek eldöntve s egyelőre
nyílt kérdés gyanánt kell tekintünk. Görgei:
«Mein Leben und Wirken in Ungarn 1848/49»
című emlékiratában és a tavaly második ki-
adásában is megjelent «Gazdátlan levelek»-ben
iparkodott a vádakra megfelelni, de az ő szá-
val a vita még koránt sincs lezárva, sőt bonyo-
lódottabbá válik a csata megértése, melynek
egyetlen kézzel fogható eredménye, a főserg-
hez tartozó Nagy Sándor hadtestének tökéletes
szétgrasztálása és lemeszálása volt.

A debreceni csatát megelőző napokon a ma-
gyar főserg tudvalevőleg visszavonuló útját
folytatta Nagyváradi irányában és július 31-től
augusztus 4-ikéig a következő formációban kel-
lett volna menetelnie: A főserg iránya kettős-
rend oszlop alakzatban július 31-én Nagykálló,
augusztus 1-én Nyir-Adony, augusztus 2-ikén
Vámos-Pécs, augusztus 3-án Nagyléta és 4-én
Kismarja iránt volt meghatározva. A Nagy Sán-
dor-féle első hadtest iránya július 31-iken Had-
ház, augusztus 1-én Debrecen, augusztus 3-án
Derecske és augusztus 4-iken Berettyó-Újfalu.
A meneterv ellenére Nagy Sándor július 31-én
csak Újfértől jutott Hadházra pedig a követ-
kező napon vonult be. Táborba szállás után
Korponay ezredes jelentését vette, hogy rosszul
fölfegyverzett, kis csapatával az oroszok túlereje
elől Debrecenbe iparkodik visszavonulni. Jelen-
tése vétele után Nagy Sándor a következő intéz-
kedéseket tette. Hadtestét néhány lovas század
előre küldése után még aznap este tíz órakor
megindította és Debrecen előtt tábort ütött.
Vezérkari főnöke, Pongrácz alezredes ezalatt
személyesen vitte a jelentést Görgei főhadiszál-
lására, honnan állítólag a következő parancsot
hozta:

«Az első hadtest az Újvárosnak vezető út
mindkét oldalán álljon fel és ha ellenség mu-
latkozik, támadja és verje meg.»

A parancs vétele után Nagy Sándor a lovas-
sággal előre haladt, hadtestét pedig vezérkari

Reggel négy óra, s a Nagy-Somlón már min-
den bokor látszik. Ha egy óra futna fel az olda-
lán, azt is tisztán lehetne követnem a tekinte-
tellel. Pedig a Nagy-Somló messze van.

Nézem a csöndes tájat, a mely a völgyben
még most is ködös egy kicsit.

Olyan egyedül voltam itt egy pár órával ez-
előtt, s most nyüzsgő körülöttem az élet; a sok
madár.

A fenyvesen túl is dal zeng.

Ott az aratók dalolnak. A tarka-viganós ma-
rokverő leányok indulnak már munkára; előt-
ők a kaszások, a férfiak; valamennyinek az
ajkán énekesző csendül.

S a kasza nemsokára pendül.



SZARVASOK ÉS DÁMVADAK.

főnöke az Újváros felé vivő út mentén csatavonalba állította. Balszárnyul Máriássy János ezredes hadosztálya állott 3782 emberrel és 21 ágyúval, jobbszárnyra Bobich hadosztálya vonult fel 2923 emberrel és 16 ágyúval, végül a jobbszárny mögött Korponay ezredes osztálya a tartalék ágyúteleppel, mint hadtest tartalék vett pozíciót. A lovasságból négy századot a bal, másik négy századot a jobb szárnyra rendelték, a fennmaradó részt pedig a tartalékhoz osztották be. Ezután még az előőrsöket állították föl, minden hadosztályból egy zászlóalj, melyet a hadtest csatavonalától jó előre kitoltak. A főállás befejezése után, mivel aránytalanul nagy ellenséges túlerőre lehetett számítani, vita merült föl az egyes parancsnokok között, vajon felvegyék-e a harcot az oroszokkal vagy sem? Pongrácz vezérkari főnök és Korponay ezredes makacsul elleneztek a támadást, Nagy Sándor és Máriássy a Görgei parancsára való hivatkozással megütöztetést javasoltak. Mesterházy nem tudott határozott véleményt adni, Bobich ellenben az oroszoktól tette függővé a támadás szükségét.

Ennyi különféle nézet ellenére a haditanácskozás azzal ért véget, hogy a hadtest támadni nem fog, de azért a legszigorúbb harcckészültségben marad s az éj beálltával majd óvatossággal tovább vonul. Augusztus 2-án reggel történt ez a megállapodás s tizenegy órakor Nagy Sándor, mialatt a parancsnokságot Bobichnak átadta, tisztikarával Debreczenbe ment, hol a város díszbeadott a honvédek tiszteletére. Amde alig ültek ebédhez, megszólaltak az ágyúk. A tisztek rögtön lóra kaptak s rohantak a táborba. Az orosz csapatok kifejlődése a szélen elterülő kukoriczások miatt ekkor még nem volt befejezve. Az orosz sereg mozdulatait a harmadik könnyű lovashadosztály fedezte, melyet a honvédek tüze tetemesen megbontott. A honvédek ellenében Paskievits herceg is felvonultatta lovas ütegeit, később pedig, mikor az oroszok bevezető támadását erőtlenné látta, újabb ütegeket vonultatott fel a balszárny meghosszabbítására, sürítésére pedig a hetedik és nyolczadik számú orosz gyalog hadosztályt rendelte. A magyar balszárny megkerülésére Glase nap altábornagyot utasította. Mialatt a harc egyes mozzanatai eképen alakultak, Nagy Sándor tisztjei, maga Máriássy is, külön kérték a visszavonulás elrendelésére, Nagy Sándor azonban vagy nem volt képes megítélni a helyzet rendkívüli súlyos voltát, vagy a Görgei kicsinyítő megjegyzései bántották, de mindenestre nem úgy intézkedett, miként a harci helyzet az adott viszonyok között parancsolta. Általános támadást rendelt ő is az oroszok támadására s a maga alig tizenkétezeret tevő seregét odaállította az oroszok negyvenezeret meghaladó hadserege prédájának. Délután négy és öt óra között a jobb szárnyra elösvont Kor-

ponay-féle különítményt érte az első riasztó meglepetés. A debreczeni nagy erdő leple alatt néhány muzulmán és kozák lovas század észrevétlenül a Korponay tartalékának hátába került és állati ordítással reá tört. A jobbára fegyvertelen és ellenség előtt még nem álló újonczok között a vadállati ordítással történő roham kétségbeesett zűrzavart idézett elő. Egy pillanat alatt felbomlottak a sorok és eszeveszett

futással iparkodott mindenki az oroszok embertelen mészárlása elől menekülni. Csak hogy a fejtelenség ekkor már átterjedt a jobbszárny többi csapatára is, melyeket harcban tartani nem lehetett Bobich balszárnyával hasonlóan, melyre a második orosz harczvonal hadosztályai is rátörtek. A harc sorsa ekkor már el volt döntve. A magyar sereg minden irányban rohant, míg a Máriássy hadosztályának épen maradt részei össze nem szedték a menekülőket. Az összes veszteség sebesültekben, halottakban és foglyokban magyar részről kétezeren felül ment, az oroszok mindössze háromszázötven embert vesztek, közöttük Kuprianow tábornokot, kit a honvedek ágyúi terítettek le.

A csata a befejezése után az a nézet terjedt el, hogy a debreczeni vereség egyedül a Görgei műve, ki a Kossuth-párti Nagy Sándort azért bízta meg ezzel a föladdattal, hogy tönkre tegye. Még a mult század nyolczvanas éveiben is ezt a nézetet fogadták el leginkább, melylyel szemben Görgei, továbbá Görgei István, Asserman honvédezeres és mások a katasztrófát kizárólag Nagy Sándor hibájának akarják betudni. Annyi valóság, hogy mikor Nagy Sándor az oroszokkal a harcot felvette, Görgei főseréggel Vámos-Pércsen tartózkodott, a harc színhelyétől alig másfél óra távolságra, a bajba jutott hadtest segítésére azonban semmiféle intézkedést nem tett. Állítólag egyetlen jelentést sem kapott a csata folyásáról. Hibáztatták Nagy Sándor magatartását azért is, a miért nem vonult vissza az oroszok elől, holott tudnia kellett volna, hogy a győzelem reménytelen. Nagy Sándor viszont Görgei idézett parancsára hivatkozott s vezérkari főnöke is erősítette, hogy a parancsot tényleg Görgei főhadiszállásáról hozta. A zűrzavar és bonyodalom tökéletes betetőzése aztán a Görgei és Görgei-párti hisztorikusok argumentuma, kik vitatják Görgeinek a parancs kiadásában való szerzőségét s kijelentik, hogy ez, még ha



TÚZOKOK.

A MEZŐGAZDASÁGI MUZEUMBÓL.

Nagy Sándor meg is kapta volna, hamisítvány, közönséges csalás volt és Görgeitől semmi szín alatt nem származott. Meddő volna a katasztrófa körül fölmerült vádpontokat egyenként részletesen felsorolni, a tényeken ezek már úgysem változtathatnak. Megemlékezni azonban a szerencsétlenségbe fult csatáról, a mai évfordulón hazafias kötelesség. A debreczeni csata ugyanis utolsó mérkőzése volt az egykor diadalmas magyar főserégnek az orosz hadsereggel. Másodszor csak Világosnál került szembe a két sereg egymással, hogy egy hosszú, nemes és magaslatos küzdelem utolsó gyászos jelenetét lezárja. Zuboly.

VADÁSZATI TÁRGYAK A MEZŐGAZDASÁGI MUZEUMBAN.

Magyarország gazdasága vadban, vadászterületeinek a nemes sport üzésére alkalmas volta messze földön híres, — külföldi vadászok örömmel keresik fel hazánkat, különösen, ha nagy vadat akarnak löni. Ismeretes dolog, hogy a német Hohenlohe herceg főképp azért vásárol mind nagyobb területeket a Tátrában, hogy ott nagyszabású vadászatot tarthasson s egyéb vidékeken is sok külföldi főúr bérel nagy vadászterületeket. A vadászat ügye erősen fejlődik is, mindinkább elterjed a czélszerű vadtenyésztés, a vadászati szempontból hasznos vad ápolása, az ártalmas állatok következetes irtása, új fajták meghonosítása. Az utóbbi években rendezett vadászati kiállításokon már lehetett látni ennek a haladásnak a nyomait.

A vadászat így felfogva fontos gazdasági ágga lesz s ezért vette fel anyagába a mezőgazdasági muzeum is, igyekezve bemutatni a nálunk honos vadfajtákat és vadászati nemeket. Sok érdekes dolgot talál itt a laikus is, hát még a vadász ember! Látunk ott medvesaladót, vidá-



VADDISZNÓ HARCSA FARKASOKKAL.

man játszadozó kis bocsokkal, hiúzokat, a mint egy leterített őz testére rohannak, farkasokkal viaskodó vaddisznót. Van ott két vaddisznó, melyeket a király lött gödöllői vadászterületének valkói pagonyában. Az ajándékozók közt szerepel az ifjú József főherceg is, aki ép oly buzgó, mint szerencsés vadász. Az ő adománya az a

pompás tizenhat agancsos bika, a mely egy csoport szarvasvadászatot vezet. A főherceg máramarosi vadászterületén lötte e hatalmas állatot s annak idején a muzeum preparátora utaltott érte a helyszínére. Egy másik, a főhercegtől kapott tizenhat agancsosból Hubertus szarvast csináltak, s a legendás kereszttel homlokán a Hunyadi kápolnában állították fel. Egy óriási bőgő szarvas gr. Nádasdy Tamás ajándéka, mely a muzeumba.

A ritkább állatfajok közül érdekes a muflonok csoportja. Ezt az állatfajt tudvalevőleg újabb időben kezdik betelepíteni nálunk; a legtöbb sikerrel eddig gr. Forgách Károly tette a kísérleteket, tőle való a muzeum muflon-csoportja.

A muzeum vezetősége arra törekszik, hogy a nagyobb vadász urak mindegyikének jusson itt egy-egy fülke, melyben diadal-jelvényeiket elhelyezhetik úgy, hogy ne csak kastélyaik látogatói láthassák, hanem a nagy közönség is.

A SZERELMES BÁTHORY GÁBOR.

Bátor Opos az ecsedi lápban megölt sárkány három fogát illesztette be paiza-czime-ébe, s utódai századokon át viselték büszkén ezt a czimet. Török, tatár rettegve menekült, ha meglátta a csatákon azokat a fogakat, melyek anynyiszor vágódtak be az ő testükbe. Az egyik Báthory a Wewel tornyára is kitűzte ezt a czimet, mely az erdélyi fejedelmek trónkártyájára skófummal volt kihimezve. Az utolsó Báthory szintén bátran járta a veszélyes ingoványokat, de nem mint őse karddal kezében, hanem csókra szomjas ajakkal. S a szerelm szeszélyes ingoványára hináros mélyére temette az epedő ifjút, s vele együtt a sárkányfogas czimert is.

A hatalmas Báthory nemzetség a XVII. század hajnalán csak nagyon kevés családtagban élt már. István úr, az országbiró, és három gyermek élte túl azt a sok vihart, a mely a mult század alkonyán a család fölött pusztított. Az országbirónak nem voltak gyermekei, s rokonának, a váradi kapitánynak két áróját vette udvarába, mert Ecseden valóságos udvartartott, hogy reájuk hagyja mérhetetlen vagyonát. A harmadik árját lengyel születésű anyja idegen országba, idegen rokonok közé vitte nevelni.

A két gyermek közül Gábor volt az idősebbik, csaknem 11 éves, mikor atyja váratlanul elhunyt. 1589. 15 aug. Gábris vitét ez nap adta Isten ez világra, jegezte a kalendáriumba az örvendetes eseményt Báthory István uram, a váradi kapitány. Az országbiró, a menyire az ő kevély, elfásult szíve szeretni képes volt, nemcsak ősi nemzetségének fentartóját dédelgette Gábris vitézben, hanem kedvére volt a korán fejlett gyermeknek szép külseje,



VIZI MADARAK.

A MEZŐGAZDASÁGI MUZEUMBÓL.



BŐGŐ SZARVAS.

élénk esze is. Hagyott is olyan örökséget reá, a mely egy egész fejedelemséggel felért, és még e mellett bőségesen gondoskodott a kis Annáról is. Oh! ha látta volna a büszke Báthory, hogy milyen vége lesz ennek a két gyermeknek, a kik utolsó éveiben elfeledtették vele nagy keserűségét, hogy a mindenható Isten gyermekkel nem áldotta meg őt. Az egyik orgyilkosok kezétől esett el, a másik, a szépséges szép Anna pedig alig tudja kikerülni a hóhér pallosát, hogy kegyelemkenyéren tengődve fejezze be rövid életét*.

A Báthoryak somlyói ága, a melyből Gábor származott, katolikus volt, míg csesdi Báthory István országbíró Kálvinnak volt a hive. A gyermek abban a korban volt, midőn árva maradt, a mikor puha viasz még a belső én, a melybe benyomódik könnyen minden külső behatás, s az országbíró azzal a reménnyel zárhatta le szeméit, hogy örökösét kivette a «bálynó» sötétjéből. Végre eljött az imígy szóló hozzát: Emlékezz meg, hogy szabad akaratodból megért keresztényen vagy, Istent megismeri, quia impossibile, ne igyekezzél, mert bizony magadat csalog meg... Ha pedig Gábor, te álnokul az Istent meg akarnád csalni, arczul támadnál reája, és az ő anyaszentegyházára, Istennel térsz fel, és az ő szentséges erejét, boszúállását kívánod és vonod fejedre, kit bizony soha el nem kerülhetsz, kitül az Ur Isten oltalmazson meg még szent fiáért az Ur Jézus Krisztusért. Amen.» Báthory Gábor nem is csalta meg soha az Urat. Megmaradt állhatatosan azon a hiten, a melyre a boldogult országbíró oly szerettel oktatta, bárha sok keserűséget szenvedett is miatta, és a feje fölé törnyosuló veszedelmet nem kis rendben eretnek-se idézte föl.

Tizenhat éves ifju volt Báthory Gábor, midőn másodsor is árva maradt. De most már nem csak nagy nevet, hanem nagy vagyont is örökölt, a melyre támaszkodva koronák után nyujthatta ki kezét.

Mint az ország leggazdagabb ifja ment Boeskey fejedelmhez, a ki Kassán tartotta azon időben udvarát. A vigadózó udvar egy pillanatig elcsendesedett látásakor. Nem a Báthory név varázsa tette ezt, hisz a legelőkelőbbek mulattak akkor ott együtt, hanem az ifju személyes megjelenése. Űde lányos szépségét «junónak» találták, de testi erejére nézve maga Herkules volt ő. Összetörte, mintha hitvány fából lett volna, a legerősebb aczélpátkót, s a legvadabb ló sem tudott ellentállani keze erejének, térde szorításának. A szép asszonyok gyöngéden jártatták végig hamvas arczán tekintüket, a férfiak rokonszenven rázták meg kezét. Maga a fejedelelem is kegyesen fogadta.

Rövid idő alatt nemcsak testi előnyeiről győzt meg mindenkit az ifju, hanem jellembeli nemességéről, élénk eszéről is. Nyílt, barátságos, bőkezű volt, s a fejedelelem csakhamar kényes megbízatásokkal tisztelte meg. Ezek során annyira megkedvelte, hogy legbizalmasabb emberét, Homonnayt arra intette, hogy ha váratlanul megürülne az erdélyi trón, Báthory Gábor köré sorakozzanak.

Boeskey balsejtelve ezuttal nem teljesedett be, s a nagyra vágyó ifju lengyelországi terveit is pártolhatta még. III. Zsigmond királlyal a főurak egy része elégtelen volt, s ezek Báthory Gábort szerették volna a trónon látni. A terv népszerű volt, mert hisz még minden lengyel nap-nap után sohajtozva mondogatta: «Inkább ne született volna Báthory István, mint hogy meg kelljen halnia.» A király annyira komoly veszedelemnek tartotta maga is az összeesküvést, hogy az elégtelenségek haddal támadta meg. Győzelmes serege a Báthory Gábor reményeit is eltiporta. Ekkorra azonban egy hozzá sokkal közelebbi trón ült meg. Boeskeyt temette el az ország.

A szerencse most sem kedvezett Báthorynak. Nem ő, s nem is Homonnay ült be a fejedelmi székbe, a ki Boeskey halálakor utódjának jelölt, hanem Rákóczi Zsigmond. Törődött, nyugalmra vágyó ember volt már az új fejedelelem, s az ifju Báthory Gábornak is volt ideje még várni. De ő türelmetlen, nagytróró volt, s Rákóczi csakhamar félre is állott útjából. E válságos időben igazi diplomata képességeiről tett tanúságot az ifju. Nem mutatott elégtelenséget, a miért nem őt választották meg trónra, sem a fegyverre kelő Homonnay csábításaira nem hallgatott. Rákóczival könnyen elbánhat, a ki csak a fejedelmi címhez ragaszkodik, de ha küzdeni kell érte, inkább visszavonul főúrnak megint. Szépen köz alatt felbuzgatta a hajdúkat ellene, s a fejedelelem inkább lemondott, sem hogy fegyverrel fojtja el pártütéseket. Báthory Gábor fejedelelem lett 19 éves korában, szabad választás után. A rendek ezzel az új kívánsággal fogadták: «Erje föl nagy tettekkel Istánt, kegyességgel Kristófot, hazaszeretettel Endrét!» Gábor fejedelelem egyik elődjét sem érte utól.

Pedig nem hiányzott nála sem a tehetség, sem a becsvágy, sem az erély.

A porta példátlan gyorsasággal erősítette meg fejedelmi székén. A magyar király is sietett elismerni az «illustriissimus princeps», a rendek pedig a «felséges» czímmel ruházták fel. A boldog fejedelelem új életet hozott Erdélybe. Boeskey nem volt pompakedvelő, nagy vigasságszerető ember, az öreg Rákóczi pedig épen fukarságával tüntetett. A mesés gazdagságú, ifju, élnivágyó

Báthory Gábor lakomát lakoma után, ünnepséget ünnepségek után rendezett, s a merre ment, vig mulatozás járt nyomában, s feldúlt családi béke emlékét hagyta maga után. Az országos gondok tagadhatlanul sokat elfoglalták, s az ifju fejedelelem pihenést a borban és a szerelemben keresett. Szinte beteges szenvedély űzte Erdély szépei között, s a kezét egyaránt mohó vágyódással nyújtotta ki a büszke kamélia és az útszéli vadrózsa felé. Neki mindegy volt, hol szakitja le a percz gyönyörét. Házasságával szerencsétlen volt. Palocsai Horváth Anna sem szép, sem eszes nem volt, s nem tudta ledér férjét magához kötni. Hogyan szövődött ez a házasság, nincs felderítve. Előnyös sem volt az ismeretlen, közép vagyonú családi összeköttetés a Báthoryakra nézve. Valószínű, hogy a könnyen lobbánó, koráért Báthory Gábor szenvedélyét a nagy, erős testű leány felgerjesztette s a még tapasztalatlan ifju házasságot ígért mámorában melyet becsülettel meg is kötött, de a vele járó hűséget nagyon kevés ideig tartotta meg. Fejedelemsége első hónapjaiban már a fiatal feleség Görgénybe vonul, hogy ne legyen kénytelen férjének csapodárságát látni.

A fejedelelem mohó kézzel nyúlt minden virág után. Volt a hol szabadon szakíthatott. Sok gazda maga kínálta oda szép virágzását. Imreffy, az első tanácsur nem csak államférfiúi képességeivel vezette a fejedelmet, hanem szép felesége által is. Alvincz, Somlyó, Diószeg volt hűségének jutalma. Imreffy eszes, hízeglő udvaronc volt, a kinek sok sikert köszönhetett a fejedelelem, Imreffyné pedig szerelmes, odaadó asszony.

Még nem volt fejedelelem Báthory Gábor, mikor Imreffyné először szemet vetett. Szerelmes «szavakat suttogott a szép asszony fülebe, szerelmes írásokat igyekezett átadni neki. A mi egyszerre nem sikerült, az idő beteljesítette. Már elfogadta a leveleket a szép asszony, már az csesdi látogatóba is elment, s hogy gyanút ne fogjon a háznép, egy falazott ajtót törtetett fel a fejedelelem, a melyen át kieserélhettek szerelmes csókjaikat. Ettől kezdve mámoros, szerelmes napok következtek. A fejedelemlé nem tehet ellene semmit, a férj meg jószíven huny szemet. Az asszony bokrárt köt lovagjának, ez meg lába elé ülve ölébe hajtja fejét, és álmódzva pengeti kobzát. Együtt mennek nyilvánosan Vöröskőre, Váradra, s mindenki szeme láttára ölébe ült kedvesének Imreffyné, úgy ölelték, csókolták egymást. Az adonyi udvarházban szintén gyakori vendég volt a fejedelelem, s mikor egyszer a tanácsurak sürgős jelenteni valóval jöttek felkelteti őt, Báthory Gábor minden szegyen-



MUFLONOK CSOPORTJA.

A MEZŐGAZDASÁGI MUZEUMBÓL.



A TEJ ELŐKÉSZÍTÉSE.

kezés nélkül bocsátta maga elé őket, mintha hites társa volna a szendergő asszony, s nagyot nyujtózáva kérdezte őket: «mint tetszik kegyelmeiteknek ez az élet!» Kanuti Farkas nagy készségesen sietett megnyugtani a felséget: «igen jól vagyon, kegyelmes Uram». Nem is volt más neve a fejedelemlnek Imreffyné előtt, csak «édes szerelmem!»

Hogy az ingatag Báthory Gábort csak ideig-óráig is le tudta kötni valaki, az már több volt a természetesenél, azt a kortársak nem tudták másnak tulajdonítani, csak bűbájosságnak. Ki ne hitt volna tehát a Diószegről való vén Katalinnak, mikor azzal dicsekedett, hogy ő büvölte össze Imreffyné asszonyomat a fejedelemllel. Pedig hát nem megszerezni volt nagy boszorkányság Báthory Gábort, hanem megtartani. Jáltak is az Imreffyné házához a bűbajos asszonyok, azokkal «kürpiczeltetett», babonászkodott. Állandó társa Kecskésné volt, egy kedves oláh szolgálóját boszorkányságot tanulni küldte. Ekkor készült az a csupor, a mely lángot vetett akkor, ha a fejedeleml váratlanul közeledett a házhoz. Tudta azt jól Imreffyné hogy mire jó neki ez az előposta. Férjét az államügyek foglalták el, a fejedelmet a másoknak ígért pásztor óra. Az unatkozó szép asszony Apród János nevű szolgájára pazarolta ilyenkor kegyeit, a ki szép ruhákkal, lovakkal látott el, s a buja asszony nem restellett a háznép előtt a szolgáló karjai között heverni, a ki azzal biztatott, hogy mihelyt módjukban lesz, megesküszik vele. Az alkalom megjött



SAJTOLÁS.

nemsokára, mert Imreffy elesett a csatatéren, a fejedeleml pedig mind nehezebben hallgatott már a bűbajos hívásokra. Báthory Gábor új szerelmekre vágyódása a szép Imreffyné hosszas hatalmát is megtörte.

Sem protestáns volta, sem önálló gondolkodása nem tetszett néhány erdélyi főúrnak, mások meg egyéni hűségüket nem találták kielégítőnek, s ezek az urak hamarosan egymásra találtak. Összeesküvést szöttek a fejedeleml ellen. A kitörést azonban a Báthory Gábor szerelemszomja sietette. Kornis Boldizsárnak, a székelyek kapitányának neje is elég szerencsétlen volt a soha féken nem tartott gerjedelmet felkelteni, s a féltékeny főúr vért kívánta a vétkezni akaró fejedelemlnek. Kendi István az összeesküvésben való részvételét szintén a szép ifju feleségére vezette vissza a közvélemény. A két úr körül csoportosultak az elégedetlenek, s már az orgyilkost is kiküldték az összeesküvők, mikor rajtuk ütött a fejedeleml, s a kik el nem estek, azokon véres boszút vett. Csak az volt szerencsés, a ki menekülni tudott. Kivégzett férjét Kornis Boldizsárné is haláláig siratta a zárdában. Szemére is vetik a fejedelemlnek kegyetlenségét. Pedig a legjobb uralkodók között is csak kevés volt, a ki hóhérnak nem adta át az ellene összeesküvőket.

A szerencsétlen széki összeesküvés után nem volt már egy nyugodt napja Báthory Gábornak. Thurzó nádor a kimenekült pártos urak bujtogatására hadat indít ellene, Kendi István meg egyenesen a fejedelemségre tör lengyel segít-

séggel. A sok baj között Dengeleghy Mihályné karjai között lel édes pihenést.

Török Kata harmadik férjének felesége volt már. Eszes, erélyes asszony, a ki egy időre a Török család összes erdélyi birtokait is lefoglalta, azon a czímen, hogy ő az erdélyi ág utolsó sarja. A magyarországi Török István csak nagy nehezen tudott egyezséget kötni vele. Báthory Gábor, mint sokat zaklatott atyjafiát, a megmaradt erdélyi birtokok után minden adótól felmentette, s őt és két leányát a hunyadi vár birtokába is beiktatta. Mikor 1614-ben a boszorkány és fajtalansági pört ellene is lejáratták, nem egyéb bűnei miatt nótázták meg, hanem mert vérfertőző rokona volt a fejedelemlnek. Jóval idősebb volt Báthorynál, a ki kedveskedései között is «édes lellem nénémnek» szólította, de azért egész haláláig magához tudta lánczolni a fejedelmet. Meg is tett mindent Dengeleghy asszonyom, hogy ébren tartsa kedvesének szerelmét. A fejedeleml halála után milyen fontoskodva jegyezték fel, hogy hol, hány órán keresztül voltak bizalmas kettősben, ki, és hol látta őket bizalmas házastársak módjára enyelegni, pedig életében milyen örömmel hunyt szemet a botrány előtt mindenki. Az irigyeiket azzal a kijelentéssel hallgattatta el Báthory: «Első vagyok én; utánam mindjárt a Dengeleghy né!», a megbotránkozott pedig azzal nyugtatta meg, hogy: «megnyugodott már az én lellem Dengeleghy nében, Isten engem úgy segít, teljes szentháromság, elveszem magamnak feleségül.»



A SAJT KIOSEPEGTETÉSE.

FRANCZIA SAJTOK KÉSZÍTÉSE.



ELBARTÁROZÁS.

* Lásd Bárány Albert: Egy bűbajos Báthory sarj. «Vasárnapi Ujság» 1906. évfolyam 48. szám.

Talán fejedelemné is lett volna Török Kató-ból még. Báthory Gábor csak ezer asszony csókját akarta megízlelni, s az ezredik után aztán megtért volna — úgy ígérte. Már nem is messze volt a számtól, s a kik látták a fejedelem szokatlanul erős vonzalmát, igyekeztek is a szép asszonynak kedvében járni. Kanuty Farkas, a kiről magáról is annyit beszéltek, mindenkinek a nyelvét akarta kihuzatni, a ki hordozza a szót. Ha talán akkor a bősében kis lány helyett fiú sikongatott volna, a kit már előre Gábor néven akart nevezetni a fejedelem — a szerelmes nagy úr be is váltotta volna ígértét, a melyet kedvesének tett, «soha el nem kerülöd, hogy Báthory Gáborné ne légy.» Hisz valósággal nélkülözhetlenné vált már a szép asszony a fejedelem számára. El-el járogatott hozzá udvarházába, s mikor egyszer egy részeg szolgálja megkérde Báthory Gábortól: «hol vagyunk most, kegyelmes uram?» — a fejedelem mondá: «egy jóakarató, szerelmes

erejét még eltiporta a Báthory Gábor erélye, gyorsasága, jó szerencséje, de heves, szerencsétlen természetével ellenséget szerzett neki, a ki hatalmasabb volt minden eddigénél: Bethlen Gábort.

Bethlen nem volt az a hízog, kellemes tanácsnok, mint Imrefly, s bár a legnehezebb helyzetekben diplomata képességeivel, nagy tekintélyével kíségette is nem egyszer a fejedelemet, ez soha sem tudott szívből rokonszenvezni az övével teljesen ellenkező természetű főúrral. Féltekeny is volt reá, s életét is féltette tőle. Mikor egy lépcsőkö várátlanul a fejedelem felé zuhant, ez Bethlent gyanúsította merénnyel, s egy lakomán csak nagynehezen tudták a jelen voltak a fejedelem kardja elől megmenteni Bethlent. Mások meg a főúr tömött szakállában oltotta el azt az égő gyertyát a borított fejedelem, a melylyel annak a saroknak homályát világította meg Bethlen, a melyben megfledkezett a lobbánékony fejede-

érzékiségét. Kegyetlensége is nem egyszer indokolatlan. De uralkodása kezdetén még csak a zsarnokság hajlamával sem lehet meggyanúsítani. Csak akkortól kezdve ontja a vért, mikor a saját életét kell féltetnie úntalan. Aztán minél inkább keserítik el életét a sorscsapások, az árulások, annál jobban, féltelenebbül fejlődik ki kegyetlensége. A szász foglyokat kényszeríti, hogy szemé láttára ugorjanak le a toronyból, s ismeretlen okból lovaival tapostatta agyon Horvát nevű lovászmesterét. Hűtlen árulónak tartotta Csizsárt, a földvári porkolábot, a kit, mivel feladta a reá bízott várost, lábainál fogva akasztott föl. Nagy Andrást, a híres hajdú vezért, a kinek fejedelmi méltóságát köszönhetette, hóhér által végeztette ki. Egyszer adott csak vissza életet, s akkor önmagát ítélte halálra. Géczy azzal halálta meg a jószágot, hogy elárulta másodszor is. S hogy ne kelljen esetleg megint vissza kérni életét, meg is ölte jötevőjét.

A Báthory Gábor pályája csodálatos keveréke



PATAK PARTJÁN. — Balogh Radólf fényképe.

asszonyom házánál, az kinek én hűtlen meg esküdtem.»

Török Katának azonban nem állított fejedelmi trónt a végzet. Báthory Gábornak nem volt ideje már egészen megérni hozzá...

Az ifjú erdélyi fejedelem, a milyen mérték-telen volt a szerelemben, épen olyan volt a hatalomra való vágyásban is. Lengyel koronáról álmodozott, s a szomszéd két vajda megtöréséről, a magyar király hadait is remélte megállíthatni, s e közben saját országában a hatalmas szászok gyűlöletét hívta ki. A vajdákkal való küzdelem ezerszámra emésztette vitézeit, a szászok ellentállása meg temérdek idejét rabolta el akkor, mikor a hajdúk is elhagyták már, s nemcsak a magyarországi háború, hanem a török támadás is fenyegette. Hogy kibékítse a portát s segélyt nyerjen tőle, Géczy Andrást küldötte a szultánhoz, a ki a fejedelemtől élvezett sok és nagy kegyet azzal halálta meg, hogy azokkal a kincsekkel, a melyeket mint ajándékokat ura nevében kellett volna átadnia, megvesztegette a befolyásos basákat, — a saját fejedelemsége érdekében. A három ellenség: az oláh vajda, a szászok vezére Weisz és a hűtlen udvaronc Géczy egyesült

delem ígérteiről, hogy tisztelni fogja a bálján megjelent hölgyeket. A sok surlódás folytán Bethlen Gábornak végre is nem maradt más hátra, mint menekülni, hogy életét megmenthesse, s futása után fej- és jószágvesztésre is ítélte a fejedelem. De Báthory Gábornak ez volt utolsó ítélkezése.

A török szultán adott hadat Bethlen segítségére, hogy megfoszthassa Báthory trónjától, a kinek immár az asszonyokon kívül nem volt barátja a világon. De ellensége annál több. Mikor végső kétségbeeséssel fegyverkezett a szerencsétlen fiatal fejedelem, Géczy, a kinek életét visszaadta a Báthory kegyelme, néhányad magával 1613 október 17-ikén meggyilkolta.

Halála után már csak azért is, hogy utódjának kedveskedjenek, nem volt az a rossz, a mit ne mondtak, ne irtak volna róla. Életében csak azok beszéltek, a kik dícsérték, holta után csak ezek hallgattak el. Nagyították erényeit a hízogok, túlozták hibáit az ellenségek. Külső előnyeik kívül senki sem vonhatta kétségbe gyors, élénk esztét, az életben való érintkezésének közvetlenségét, lebilincselő voltát, és büszke nagyra-vágyását. Viszont senki sem menthette beteges

a sors páratlan kedvezésének és kegyetlenségének. Valami hasonlatosság van közte és a szerencsétlen II. Lajos király között. Mind a kettő tragikusan élte át az életet. Robanva, mert hisz olyan rövidre volt szabva ez az élet! Báthory Gábor 12 éves korában aránylag szegényen maradt árván, s mint 16 éves ifjú már az ország leggazdagabb, legszebb leventéje. 18 éves korában nősül s alig érte el 19-ik évét, már Erdély fejedelme, s a gyermeket felséges címmel ruházta fel országa. Német és török egyaránt felmagasztalta, s a vajdai székekkel rendelkezik, miután már a lengyel korona is feje fölött lebegett. Aztán megtagadta mindakét hatalom, s diadalmasan küzd meg vele az oláh deszpota is. Megnyerte az első látásra mindenkinek szívét, s később elárulja csaknem mindenki. A szép asszonyok önként ajánlják neki csókjait, s még is a szerelem édes itala a halált hozó méreg. Gyermek, mikor feleséget választ, önként, s ifjú még akkor is, mikor már eltaszítja magától. Mikor más az életbe lépni szokott: 24 éves korában ő már bevégezte mozgalmas, színes, érdekes pályáját.

Bárá Nyáry Albert.

A HÉTRŐL

Az idealizmus parlamentje. A parlamentekben egyáltalában nem sok hely jut az idealizmusnak. A politika egyáltalában nincsen atyafiságban a költészettel. Inkább azt lehetne mondani, hogy: — sőt ellenkezőleg. A politika a leggyakorlatibb mesterség, a való életnek csínál törvényt, tehát kell, hogy a való élet törvényei szerint dolgozzék. De azért idealisták vannak a politikusok között is. Vannak annyian, hogy egy külön parlamentet is tudtak összehozni az idealizmusnak. Igaz, hogy ez a parlament csak — nomád parlament. Állandó hajléka még nincs neki (az idealisták lassan lesznek háziurakká) és országról-országra jár, hogy minden esztendőben más nagy városban üsse föl tanácskozási sátrát. Tagjai is a művelt világ minden nemzetéből gyűlnek össze; mert egy ország még nem tud szolgáltatni egy egész parlamentet kitevő idealistát. Ez a vándorló parlament, egy álmódott, szebb, jobb, megértőbb, tehát boldogabb világ törvényhozó testülete: az interparlamentaris konferencia, a mely a minapában fejezte be legutóbbi tanácskozásait, ezuttal Londonban.

Egy kutyáért. Ha igaz, a mit a jeles angol szatirikus Bernard Shaw mond, hogy: minden élet annyit ér, a mennyiért adják, a szegény Murat Jenő herceg, a kit a héten temettek, nem nagyon dicsekedhetik el odafönt az élete értékével. Ő, a nagy Napoleon hűgának fenséges ivadéka — egy kutyá életéért adta oda a magát. Még csak nem is a maga kutyájáért: egy idegen kutyáért, a melyet az intrikus végzet kergetett oda a bavierei országra a herceg automobílija elé, úgy, hogy ennek okvetlenül keresztül kellett volna gázolnia rajta. De nem gázolt. Murat herceg fordított egyet a rohanó gép kormányán és nekihajította — az ároknak. Hadd éljen az a kutyá! A kutyá meg is menekült, de Murat herceget úgy röpitette le magáról a fölfordult gép, hogy szétroncsolt fejjel terült el a köves síkon. Meghalt — egy kutyáért. A története megindító, mert nyilvánvaló belőle, hogy ennek a fiatal hercegnek — szíve volt. De tékozló szíve. Jó ember volt. De könnyelműen jó. Virtus volt benne. De kissé léha virtus. — Ez előtt alig három hónappal történt a nizzai országon, hogy az öreg belga király, a vidám Leopold ő felsége automobílija rohant neki egy

Gonosz siker. Történt egyszer, hogy egy nagy pénzintézetnek a pénztárosa elszikkasztott egy jókora összeget. Az igazgató rájött a szikkasztásra. De még csak följelentést se tett. A bűnbe tévedt hivatalnokot azonnal szabadságra küldte, a kezelést úgy változtatta meg, hogy a bűnös manipulácziókat az a módja, a melyet ez használt, lehetetlenné vált, a helyébe más tisztviselőt ültetett, a bűnös embert, mikor visszatért, más osztályba tette át, a hol nem szikkasztott és egy idő múlva valami ürügyel ki is tette a szűret. Az igazgatónak egy bizalmas embere, a kinek elmondotta a dolgot, megkérdezte tőle, mért nem záratta el a hűtlen pénztárost?

— Nem tettem, felelt az igazgató, mert akkor megtudták volna, hogy ebben az intézetben lehetett szikkasztani.

Most azt írják az újságok, hogy egy tolvaj bankszolga, a ki elemelt egy csomó pénzt, megszökött és a rendőrség — elvesztette a nyomát. A cselekmény is súlyos, de talán még súlyosabb, hogy ez következik utána. Csodátévő hatalma a rendőrségnek sincsen, az a Sherlock Holmes, a ki minden bűnöst okvetlenül elesip, csak a



ELTÉVEDT ELŐÖRS. — Pataky László rajza.

Magyarországnak gyönyörű képviselete volt benne: a konferencia három elismert legnagyobb szónoka közül az egyik a magyar csoport élén állott, egy magyar miniszter volt: gróf Apponyi Albert. E parlament törvényei ma még csak a lelkeknek szólnak, mert végrehajtó hatalom, a mely őt álljon mellettük és a gyakorlatban erőt adjon nekik, nincsen. Parancsolni senkinek se parancsolnak, mert olyan hatalommal, a mely őket érvényesíteni tudná, az idealizmus parlamentje nem rendelkezik. De azért se nem céltalan, se nem eredménytelen, a mit ez a kiváló testület művel. Vannak dolgok, a melyeket mindenki akar és mindenki kivihe-telennek tart. Ezek a dolgok adják minden kornak azokat az ellentmondásait, a melyeknek a megszüntése az igazi haladás: mert a mit mindenki akar és e mellett emberi eszközökkel is elérhető, annak a kivihetlensége mindig csak ideiglenes, vagyis — idővel megoldható. Már pedig a mit az interparlamentaris konferencia akar, csupa olyan dolog, a mit mindenki akar és emberi eszközökkel is elérhető. Ez az idealizmus tehát nem jelent meddőséget, csak elszántságot a türesem, várásra, hosszú munkára és lassú eredményességre: előkészítése a megértett igazságnak, a melyet a ki ki is tud mondani, az próféta lesz.

fiatal asszonynak. És Leopold király a nizzai országon ugyanazt cselekedte, a mit Murat herceg a bavierei országon. Neki fordította az automobíliáját az ároknak. Az asszony megmenekült, az automobil összetört, de az öreg királynak se lett semmi baja. Neki mindig szerencséje szokott lenni — nők körül, ime olyankor is, a mikor az életüket menti meg. Még ő vigasztalta a rémülettől sirva fakadt asszonyt: — Ne sirjon, Madame; még maradt néhány automobíliom!

— De odavesztettél volna az életed, felség!

A mire az őz király ezt felelte:

— Akkor is megakadályoztam volna a szerencsétlenséget abban, hogy uszoruizletet csináljon. Csak egy öreg életet kapott volna egy fiatal élet helyett.

A mit az öreg király csinált, abban is volt szív, abban is volt gallérság, abban is volt virtus. De volt benne számítás is: mérlegelése a kockázatnak és az eshetőségeknek. Az ő életének meglelt volna az ára. Egy másik emberélet. De a ki egy kutyáért teszi kockára az életét, az legalább is pazarló és valami nagyon sokra azt, a mivel ilyen könnyedén bánt, nem becsülhette.

regényben meg a drámában van meg: de az ilyen kudarcnak az a legnagyobb veszedelme, ha — nyilvánosságra kerül. Mert a bűn kísértő erejének oda-adja szövetséges társul a siker csábító varázsát is. És ez az, a mitől valami úton-módon meg kellene óvni vagy menteni a társadalom jogrendjét. Soha se kellene a köztudat fórumára hozni az ilyen sikert. Ha Kecskeméthy Győzőről nem tudja meg az egész világ azt, hogy nem fogták el, az a pénz, a mit ő elemelt, akkor se jönn ugyan vissza, de megmarad egy csomó pénz, a mit az ő példája, az ő sikerének bátorító ereje indított útnak azóta idegen pénzszerényekből. Talán megmaradt volna épen az a csomó bankó is, a melynek most ütök a nyomát azzal a bizonyos bottal.

Trapani. Trapani egy olasz város, épen nem a legjelentékenyebbek közül való, még híres szép temploma sincs neki, a mi pedig szinte minden olasz városnak van, nagy ember nem született a falai között, csatát se vívtak, békét se kötöttek a határában: ez a mindenképen jelentéktelen város mégis megérdemli, hogy az egész világ megismerje a nevét. Megérdemli egy erényéért és ennek az erényének tragikumáért. Ez az erénye olyan ritka, hogy még neve sincsen

neki: de van egy közmondás, a mely azt hirdeti, hogy ez az erény — nem létezik. Az a közmondás, a melyik azt mondja, hogy: senki se lehet proféta a saját hazájában. Ezer keserű igazság termette meg ezt a keserű közmondást: ellene csak egy tényérnyi hely szól: Trapani városa. Mert Trapaniban igenis lehet proféta az, a kinek Trapani a hazája. Sőt ott csak az lehet proféta. Még akkor is, ha a proféta hamis. Ennek a városnak volt szülőtte és képviselője Nasi, Italia hírhedtült vált kultuszminisztere, a ki sikkasztóvá lett és szökevényné. Három bíróság állapította meg és maga Nasi is beismerte a bűnösségét, mert — megszökött. Csak Trapani nem akarta elhinni róla, még — a saját beismerése után sem. És mikor a szökevény ex-miniszter mandátumát megemmisítették, Trapani népe kétszer egymásután újra megválasztotta őt, a bűnöst, a szökevényt, az ismeretlen helyen bujdosót. Csak azért, mert Nasi Trapaniban született. A mult héten egy *Arosti* nevű örmestert ítél el Rómában a katonai bíróság, mert elhagyott egy sebesült katonát. És az ítélet hallatára Trapaniban valóságos lázadás tört ki, mert ez az örmester is Trapani szülöttje. A trapaniak pedig sohase fogják elhinni, hogy az ő városuk fia bármely bűnben is bűnös lehetne: a városka lakosai úgy szeretik egymást. Furcsa és megfáthó dolog ez, a milyen szokatlan, olyan szívhez szóló és a milyen megkapó, olyan tragikus. Mert nyilvánvaló, hogy Trapani meleg szívű fiainak nincs szerencséjük ezzel az ő szép erényükkel. Lám, ha Dante nem Firenzének, hanem Trapaninak lett volna szülöttje, soha se kellett volna Ravennába menekülnie: de a maliciózus végzet csak Nasikat és Arostikat ad Trapaninak, hogy gyönyörű erényüket — megcsúfolja velük. Szokatlan, sőt példátlan tragikum, legalább is illendő lenne a sorstól, ha egyszer már egy olyan híressé levő ember születnék Trapaniban, a ki — megérdemli, hogy Trapaniban születessék.

SZÉPFALUDI Ö. FERENCZ.

1843—1906.

A szomorú hír hallatára könnyes szemmel sóhajtottam: «Szegény Náci!» Mert hát nekünk, kortársainak, ő csak Náci volt, bár Ferencz nevet kapott a szent keresztjében.

Nem tudom, hogyan ragadt rá a Náci név. Gyermekkora óta viselte túrlelmes megadással és szinte rosszul esett neki, ha a hozzá közel állók Ferencz szökötték. A milyen kevéssé szép az Ignác név, olyan kedves, kedélyes, bizalmas a Náci. Darány Ignác kegyelmes úr, mégis Náci bácsi marad a halála napjáig és a «Piczi piros alma» festőjét bármilyen nagy művész legyen is, senki sem emlegeti másként, mint Roskovics Náciznak.

Valahogy így ragadhatott Szépfaludi Ö. Ferenczre is ez a becéző név, kicsi fiú korában. De egyszer majd megjárta vele. Valami bűnyűben, mint tanult, a bíróság elé citálták. A vizsgálóbíró nagy komolyan kérde: — Neve?

— Szépfaludi Ö. Ferencz.

Egy ügyvédbarátja ebben a pillanatban lép a szobába s örömmel üdvözlö: — Jó reggelt Náci!

A bíró nagyot nézett, gyanút fogott és csak nagy nehezen lehetett kimagyarázni a félreértést.

Tizenhárom év előtt hagyta el a fővárost (És aztán ne legyen az ember babonás!), hogy Máramaroszigetén, szülővárosában, átvegye a «Máramarosi Lapok» szerkesztését s a megyei levéltárost hivatalt. Mind a két feladatát halála napjáig példás lelkiismeretességgel és szakavatottsággal teljesítette.

A «Máramarosi Lapok» becses forrásul szolgálhatnak mindazoknak, a kik a lefolyt tizenhárom esztendő neves embereinek életrajzához adatokat gyűjtenek. Mert nem volt szereplő színész, színésznő, művész, politikus, író, a kit Szépfaludi Ö. Ferencz nem ismert s a kiről lapjában valamely alkalommal nem írt volna. A milyen tülszerény volt és a milyen szígyenkezve rejtette el a saját személyét, olyan szívesen és szeretettel csinált reklámot másoknak.

Nevét csak épen a szépirodalmi művei alatt lehetett látni. Nos, hát ezt igazán majdnem



Goszlott fényképe
SZÉPFALUDI ÖRLÖSSY FERENCZ.

reklámszámba lehetne venni, olyan szorgalommal rótt betűt betűhöz, sort sorhoz, elbeszélést elbeszéléshöz. Mert hát a tárcza, novella és az elbeszélés voltak az erősségei. Mindössze két regényt írt: a «Régi bűn» és a «Színre színt» címűeket. A színpadon is voltak sikerei: a «Szükség törvényt ront», a «Regény vége», a «Művész férje» című vígjátékok, az «Örvény szélén» című népszínmű, és «A régi és az új» című színmű, melylyel az Akadémia dícsértét érdemelte ki, sokáig voltak műsoron, de mi ez az elbeszélései nagy számához képest az «Egy magyar költő»-től kezdve, mely a Rózsázi Antal «Gombostű»-jében jelent meg a «Köröskörül»-ig, melylyel az aradi «Álfuld» 100 koronás pályadíját megnyerte!

Nagyon csekély részüket 1883-ban «Úgy a mint volt» című kötetében kiadta. Ezeket akkor az egész magyar sajtó egyetértőleg, nagy elismeréssel fogadta. A többiek összegyűjtésének és kiadásának kegyeletes feladata a máramaroszigeti Szilágyi István körre hárul, melynek lelkes elnöke volt.

Szépfaludi szívt Budapest és Máramaros-sziget között osztotta föl. Ifjúságát a fővárosban töltötte. Itt kezdte írói pályáját a régi «Hazánk» szerkesztésében. Majd a «Reform»-hoz szerződött, aztán az «Egyetértés»-nek lett a belső dolgozótagja, de a mellett írt a «Fővárosi Lapok»-ba, a «Nemzeti Hírlap»-ba, a «Vasárnapi Ujság»-ba és sok más fővárosi s vidéki lapba. A mikor új hivatása innen elszóltotta, sokáig nem tudott a budapesti aszfalttól elszakni. Hiányzott neki az írói és színész-világ mozgalmak élete, az éjjeli redakció és különösen a régi Szikszay étterme, a hol évről-évre, napról-napra sertsákarajt és rántottát vacsorált. Később újra gyökereket eresztett a régi pátriában. Elfoglalták hivatalának poros aktái, gyönyörűsége tellett legalább lapjában foglalozni az elhagyott barátait, részt vett város és megye társadalmi mozgalmában, mindenüvé belevitte hazafias, nemes irányát, ízlését, műveltségét; ha jött a debreczeni szintársulat, ő volt a legbugyóbb pártfogója. (A görög régitá porlad Kovács Pálja óta nem volt olyan jószívű színházi kritikus, mint Szépfaludi!)

Megnővelése óta pedig angyali szelidségű felesége oldalán megtalálta a melegeledéshez hiányzó részt is, ki se lehetett mozdítani kedves városából. Összenőtt annak minden érdekével, intézményével. Csak apróbetűs leveleivel kereste föl a régi barátait. Ezer kérdés követte egymást. Mert minden érdekelt, mindenre kíváncsi volt.

Most már a levelei is elmaradnak. Most már nem kíváncsi, hogy mi történik a budapesti szerkesztőségekben és színházakban. Máramaros-sziget földje most már egészen a magáénak ölelte. A kik csak a Szépfaludi Ö. Ferencz műveit ismerték, szellemét és humorát ezentúl is élvezhetik műveiben; de mi, a kik az abszolút

jóságú, a gyermek naivságú, a meleg kedélyű, a föltétlen idealista Nácit szerettük benne, nem vigasztalódhatunk, mert örökre elvesztettük.
Kürthy Emil.

ELSŐ PESTI USZODÁINK.

Az egyesült főváros területén már 1817 óta volt katonai uszoda, de ez eleinte Budán volt elhelyezve, s alig egy pár deszkából jól-rosszul összerakolva. Később a pestiek óhajára, áthelyezték ugyan Pestre, de még mindig nem tudott megfelelni a tömeges látogatóknak, mert első sorban a katonaságot szolgálta ki, s csak másodhelyen állott rendelkezésére a polgárságnak is. Ez adta az eszmét a katonai parancsnokságnak, hogy a közóhajtságnak megfelelően, egy második (fedett) uszodát nyisson kizárólag a polgárok használatára, a hol 10 krajczárért mindenki megfürdhet. A szükséges faanyagot a hadparancsnokság hitelbe kapta, a felügyelet pedig saját uszómesterét bízta meg. Az új polgári uszodát a hajóhivatalnál állították fel, természetesen egyelőre igen szerény keretben, négy fürdő-kabinnal. De ez elég volt akkor ahhoz, hogy az «Ofner Zeitung» mint nagyszerű, korszerű haladást üdvözölje az újítást.

A város nem sokat törődött eddig lakóinak tisztasági igényeivel, de a 10 kr. belépti díj mégis szegyet ütött a városatyák fejébe. Ezzel kezdődött, hogy a városnak regáljoga van uszodák felállítására. Rá is írtak mérgesen *Mercantini* gróf hadnagyra, a katonai uszoda parancsnokára, hogy mit avatkozik oly dolgokba, melyekhez semmi köze nincs s csak az nyugtatja meg a derék vaskalaposokat, hogy a hadparancsnokság kötelezte magát az uszodáért a földesúri jog elismerése czimén évi egy aranyat fizetni. Viszont azonban egyúttal alkalmasabb és közelebb eső hely kijelölését kérte az uszoda számára.

Ez azonban nem ment olyan könnyen, mint ma. Vasútnak még hire-hamva sem volt, minden szállítást a Dunán bonyolítottak le. Képzelték, a hajók mekkora sürgős-forgása fejlődött ki az akkori Dunán. Maga a part egész hosszában, egyetlen raktárnak látszótt, különösen vásáros időben, végigrakva fával, edényekkel. A hajóhid környékére gondolni sem lehetett, azok miatt a veszélyek miatt, melyeknek az átvonuló hajók ki lettek volna téve. A partjog az egyes kereskedőket illette, ezeket érzékeny károsítás nélkül nem lehetett helyőkről kitolni. Mindezen okok miatt valóságos tengeri kigyóvá nőtte ki magát a fővárosra nézve az uszoda-ügy. Évről-évre egész vándorlásokon mentek keresztül ezek a szerencsétlen vállalatok, majd itt, majd ott ütve fel fejüket, de tartósan sehol sem maradhattak.

Megjárta még addig, a mikor csak egy-két Duna-fürdőről volt szó. De a példa másokat is vonzott. 1829-ben már Mayer György hajós folyamodott egy dunai fürdő felállítására engedélyért, még pedig a Szalai-később *Szchenyi*-házszal szemben s kérelmét, a melyre állítása szerint számos előkelő polgár és orvosi kapacitás batorította, főleg elszegényedésével indokolta. Felhozta annak támogatásául, hogy a vízbefűlés mily gyakori Pesten, minthogy a katonai-uszoda túlnépessége miatt a szegényebb osztályok meztelenül kénytelenek fürdőni a tutajoknál. A felügyelet tekintetében is teljes megnyugtatóssal szolgált, tekintve, hogy maga is a Szalai-házban lakott. Az engedélyt megadták Mayernek, azzal a módosítással, hogy fürdőjét (mert tulajdonképp ez sem volt még uszoda) a piaristák tájékán állítsa fel s érte évi 20 frtot fizessen a városnak.

Úgyde a Mayernek adott engedély ürügyül szolgált arra, hogy most már a katonai uszoda megtagadja a kikötött évi egy arany fizetését, azon a czímen, hogy az új konkurrenzia sokat ront a régi uszoda üzletén, annál inkább, mivel ez ingyen kénytelen megengedni a fürdést minden katonai státushoz tartozó férfinak és nőnek. A város azonban sarkára állt s a brigadeparancsnoksághoz intézett átiratában ragaszkodott az egy arany lefizetéséhez. Nem is adott alóla fölmentést még akkor sem, mikor 1833-ban a katonai uszoda költséges átalakulásokon ment keresztül.

1834-ben aztán Mayer terjedelmes memo-



LÓUSZTATÁS.



FÜRDŐ GYERMEK A DUNA SZÉLÉN.

randummal fordult a városhoz, melyet az akkori Pest 52 előkelősége irt alá, mindannyian a katonai uszoda volt látogatói, köztük két *Orczy* báró: György és Ferencz, *Liedemann* Frigyes, *Fabiny* orvostanár, *Aebly*, *Malvieux*, *Grimm*, *Dumcsa*, *Heckenast*, *Pscherer* Miklós tekintélyes polgárok. Ebben a memorandumban Mayer a régi rómaiakra és görögökre való hivatkozáson kezd s egy új uszoda, illetőleg úszó iskola állítására kér engedélyt a görög-oláh templommal szemben. Felhozta érvül egyebek közt, hogy a katonai-uszoda távol van, a város végén, poros helyen, polgároknak csak pár órán át van nyitva s szeptemberben már bezárják, a mikor sokan még javában szoktak fürdőni. Kecsegtette magát azzal is, hogy egy ily uszoda sokat visszatartana a költséges külföldi nyaralásoktól, a mellett a katonai uszodánál olcsóbb tandíjt ígért megállapítani mindkét nem számára, a látogatók testi épsége érdekében pedig négy biztonsági háló lebecsítésére tett ígéretet, egész a Duna fenekéig, szakképzett uszómesterek alkalmazásán kívül.

Az eszme valóban megérett volt már, mert Pest lakossága már a százezret is meghaladta s még nem volt modern uszodája, mint Prágának, Drezdának, Bécsnek, holott lovagló-iskolát már kettőt tartott fenn. Mindamellett a város még sem tartotta teljesíthetőnek Mayer kérelmét s csak a helytartóság utasította a tanácsot az engedély megadására.

Mayer az uszodát 20 öl hosszúra, nyolcz öl szélesre tervezte, még pedig eltérőleg a katonai uszoda rendszertől, tutajokra, a mi tartósabb alapnak ígérkezett az összeakasztott hajóknál, azonkívül lapos fekvése miatt a tanulóra nézve is könnyebb s a hullámok ingásának jobban ellenáll. Az uszoda helyét Mayer a horgony-őr-állomást kérte kijelöltetni, a volt Hacker-féle ácsztelep, ekkor már Varga-ház előtt, mivel itt a Duna vize aránylag legtisztább volt. Hogy a parti közlekedés lehetőleg ne szenvedjen fennakadást, az uszoda 18 ölre tervezetett benn a

vízben, úgy hogy csak 6—7 láb széles palló vezessen odaig, a hajók pedig a palló mindkét oldalán szabadon kiköthessenek. Kötelezte magát arra is Mayer, hogy a rend fenntartására saját költségén kész egy állandó biztost és három drabantot kirendeltetni.

Mindazáltal a hely megválasztása sok fej-törést okozott. Meghallgatták Tükör hídbérlő véleményét is. A városkapitány abban a nézetben volt, hogy a híd alatt az uszodát nem lehet engedélyezni, részben a part magassága, részben az ott összefolyó csatornák miatt. De a híd felül sem, mert akkor az uszoda oly közel lenne a parthoz, hogy a szemközti lakók illmérzetét sértene. Arról sem lehetett szó, hogy a hídhoz közelebb állítsák föl, mert az akadályozta volna különösen a Pozsonyból jövő, edényekkel megrakott vásári hajók elhelyezkedését. Még legalkalmasabbnak a téli átkeles fölötti helyet tartották, a *Spiegel*-ház (a mai Tükör-utca) táján, és pedig a parttól jobbra, hogy a part és az uszoda közt a kisebb hajók elhelyezésére elég tér maradjon.

Ez az első igazi uszoda újonnan gyalult gerendákon épült, lánczokkal, horgonyokkal, erő-lőpökhöz erősített kötelekkel biztosítva az elemi csapások ellen. A víztükör két oldalát a felső frontját erős hálók fogták körül, le egész a meder fenekéig; zárt kabinok voltak benne, egy vagy több személyre, s reggeltől estig uniformis biztos, a bejáratnál pedig drabant őrködött a rend fölött. Igazgatónak *Pauer József* építési rajzolt szerződtette a tulajdonos, melléje két uszómester, kiszolgált tűzér és a bécsi katonai uszoda egykori uszómesterei: *Scheinel József* és *Kupeilka Tamás* voltak rendelve; ezek mellé pedig aluszómesterekül *Strach Antal*, *Alstetter János*, *Blumenthal János*; ez utóbbiaknak előbb vizsgát kellett letenniük az uszából, miután diplomájuk nem volt. A megnyitás napját 1836 május 26-ra tűzték ki, s a városi hatóság, miután megkereste a bécsi rendőrséget az ottani uszodák rendtartásának megküldésére, terjedel-

mes utasításokat dolgozott ki, úgy a fürdőzők, valamint a felügyelet érdekében.

Természetesen a konkurrenzia nem egyszer keserítette meg a hasznos vállalkozások életét is. 1837-ben már Mayer a katonai uszoda lezkehirdetéseit, melyekben pénzért tanításra ajánlkozott. Két év múlva aztán maga is megszerezte fiaival az üzletet s míg egyfelől lépéseket tett, hogy uszodáját a budaia számára is könnyebben hozzáférhető *Wurm*-udvar átellenébe költöztethesse át, hol argandi lámpa világítása mellett, színház után is nyitva tartsa, másrészt fia számára a híd alatt külön női fürdőt akart nyitni. De ez sem ment olyan könnyen, mert a szabályrendeletek értelmében a Duna hídján felül 60 nyíre nem volt szabad hajónak állnia. Azonkívül az állóhid építéséhez emelt deszakerítés ismét sok helyet elfoglalt a partból s akadályozta a kereskedők forgalmát, úgy hogy ezeknek körében mind élenkebbé vált az óhaj-tás, az uszodáknak és fürdőknek a soroksári Duna-ágba való kitelepítése iránt.

Pedig hogy mily szüksége volt már Pestnek még több uszodára, mutatja az, hogy 1839-ben már a katonai uszodában tanulásra jelentkezők száma 700 polgári személyre szaporodott. Ezeknek lehetetlen volt helyet adni s ezért a katonai parancsnokság még egy uszoda felállítására kért 300 öl helyet lehetőleg közel a régi uszodához, hogy a kettő egy kezelésben maradhasson.

Ennek azonban már igazán alig lehetett eleget tenni. Legfeljebb a régi *Hód*, ma *Géza*-utczával szemben adhattak ideiglenesen helyet s ezt is csak úgy, hogy szükség esetén bármikor köteles legyen a katonai parancsnokság a hely elhagyására.

De volt aztán még ezeken kívül is egy nyilvános uszoda a Mayer-féle alatt. Ezt *Ullmann* Frigyes-től egész berendezésével *Kammernayer* Antal vette meg 1840-ben *Polák* Lipót és fia cég társaságában 4120 frtért. Ez volt az első

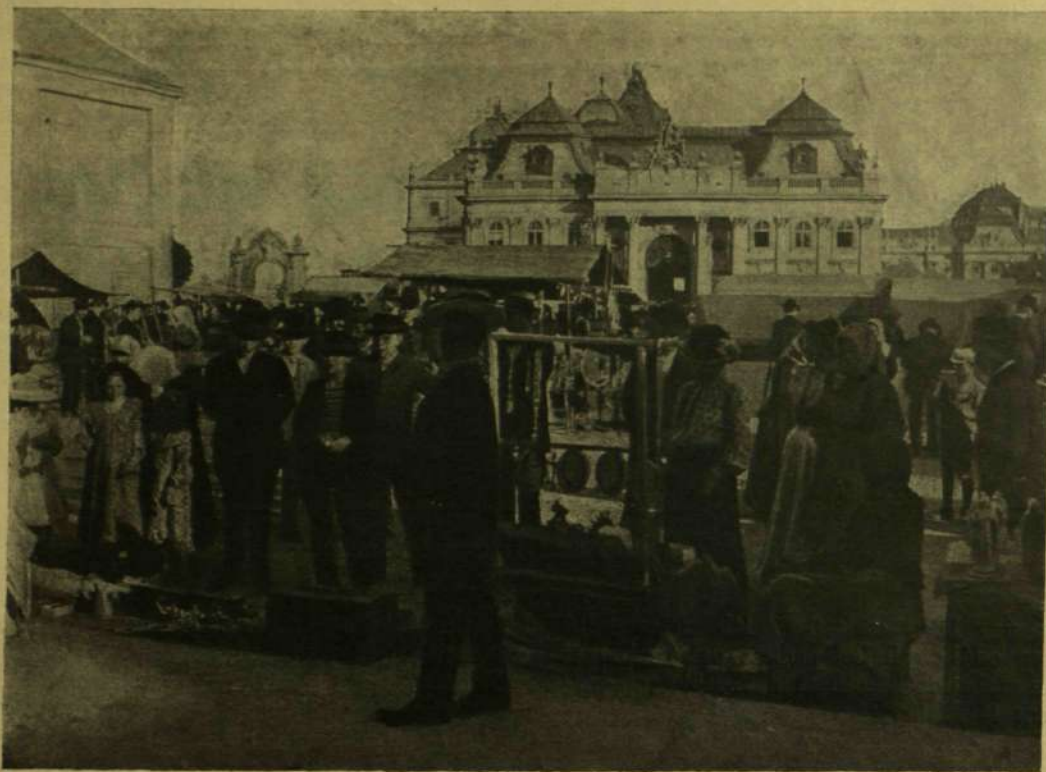


A PATAKBAN.



NYÁRI KÉPEK.

GYERMEK A MEZÓN.



A KIRÁLYI PALOTA ELŐTT.

uszoda, mely a «Nemzeti» címet viselte nevében s Kammermayer 40 frt évi bért fizetett érte a városnak. Mikor az állóhid építéséhez hozzáfogtak, a katonai uszodát szintén a Kammermayer mellé telepítették. Kammermayer azonban ez ellen tiltakozott s hogy a katonai uszodát onnan eltegyék, megígérte, hogy a Dorottya-utca felső végétől az uszodáig a Dunasort kész saját költségén öntöztetni, továbbá a város két gimnáziumából tíz tanuló ingyen tanítani s végül több ezer frt költséggel egy teljesen új találmányt léptetni életbe, mely minden veszély kizárására alkalmas.

Ilyen Odysseákon kellett keresztül mennie ennek az intézménynek, melyet ma ezer meg ezer ember áld a Duna hús hullámai közt lubizkolva, mialatt a nyári nap sugarai izásig hevítik a főváros katlanát.

V. S.

AZ UTOLSÓ FOGÁS.

— A sajt-készítés műhelyéből. —

A felvidéki ember azt mondja, hogy a sajt az épen a megfordítottja a pénznek. Mert a sajtból a szegény ember egész karéjjal vág, az úr meg épen csak hogy egy darabkát harap belőle. Annak étel, ennek meg csemege. A mi azonban nem azt jelenti, hogy az úrnak okvetlenül rosszabb sora lenne, mint a szegény embernek, még étel dolgában sem. Van, a ki szívesebben lakik jól pecsenyével, mint groyi sajttal, még ha különben szereti is a sajtot.

És szeretni körülbelül mindenki szereti valamelyik fajtáját. Mert sok féle fajtája van. Olcsó, drága, a polgári inyenek kellemes és a raffinált úri gyomornak való. Igen nagy a sajt-világ társadalma és nagy skálájú a hierákiája. Megvan a maga sajta a téglahordó tót napszámosnak és az ezüst tányérról evő nagy úrnak és egyik se kívánja magának a másikat. Ebben a dologban az izlések társadalmi tagolódása már nagyon kialakult és megjegezesedett.

Ismételjük: a sajt-világ társadalma nagyon gazdag. Színre, formára, illatra, árra igen sokféle. És rosz egyik se lehet, mert hívei akadnak minden fajtának: a kemény sajtnak, a lágyának, a kővének, meg a soványnak, a habfehérnek, az aranyárgának, a sötétbarnának. A tömörnek csak úgy, mint a likacsosnak: a gyöngye illatúnak csak úgy, mint az erős szagúnak.

Hogy miképpen készül a világnak ez a legnépszerűbb gyártott csemegeje: azt már jelentékenyen kevesebben tudják, mint a mennyien szeretik. Nem is csoda. Ahhoz, hogy ember meg tudja enni a sajtot, nem muszáj tudnia, hogy miképpen készítik. Ennek a tudása nélkül még szakértő is lehet az ember az ízében.

De azért nem árt egy pillantást vetni a sajt műhelyébe. Sok ezer embernek ad kenyeret ez a csemege, annál több kenyeret, mennél inkább

csemege. Hogy tejből csinálják a sajtot, ez mindenki tudja. Egy részét tehéntejből, de a legtöbbet juhtejből. A minnek az az oka, hogy a juhtej majdnem kétszer olyan zsíros, mint a tehéntej. Száz liter tehéntejből átlag tíz kilogramm sajtot készítenek: ugyanannyi juhtejből majdnem kétszerennyit.

A földolgozás művelete roppant sokféle, a szerint, a mint lágy vagy kemény, kővér vagy sovány, négyesgletű, kerek vagy bődönyös sajtot készítenek. De azért van az eljárásnak általános formája is, műveletek, a melyek megvannak a sajt-készítés minden módjában. A kezdés mindig az, hogy a tejet *sajtuszt*be öntik és 28—35 fokra hevítve *ojlót* kevernek bele. Azután lehűtik és mikor az ojtóval preparált tej megalszik: fölprítják. Ez egy igen fontos és sokféle módon történő művelet, a melynek a megtörténte után a sajtot oldalt lyukakkal ellátott ládába öntik, a lyukak arra valók, hogy a savó kifolyjék rajtuk. A sajt másfél hónapig is ott marad a ládában, azután kendőbe burkolják és fokozódó nyomású prés alá teszik. A kendőt, a hányszor teleszívódott savóval, leveszik, a sajt fölületét ilyenkor mindig meghintik sóval és friss kendőbe burkolják. Ez az eljárás eltart legalább négy hónapig, de sokszor félezeresedő is, míg azután a sajt *megázott*, vagyis só-

val teleszívódott és megkapta a maga határozott ízét.

A legtöbb és legfinomabb sajtot Svájc és Franciaország adja a világnak, de az utolsó másfél évtizedben a sajttermelés nálunk is óriási módon föllendült. Vannak magyar sajtok, a melyekből sok százezer korona árút visznek a külföldre is. A sajt tehát a hozzá való kenyeret is megtermi egy nagy sereg magyar embernek, már ezért is érdemesnek tartjuk, hogy e hasznos munka néhány jelenetét képben is bemutassuk.

A SCHÖNBRUNNI ELEFÁNT ÉS KICSINYJE.

Az elefánt a szabadságot leginkább szerető állatok egyike. Rabságban megszeliül ugyan, szófogadó háziállatja lesz az embernek, de párszani nem szokott.

Az oroszlan vagy a tigris nem szelidíthető meg teljesen, s kalitkában kell őket tartani. S még a rabságban született kölykeik se lesznek egészen kezesek. De azért az oroszlan is, a tigris is, s majdnem valamennyi állat a rabságban is párosodik és szaporodik. Az elefánt pedig olyan teljesen megszeliül, hogy szabadon jár a ház körül, s kísérletet se tesz a szabadulásra, de kicsinyét csak az erdők mélyén, a szabad természetben hozza világra. A legtrikább esetek közé tartozik, hogy rabságban szüljön, s ez is csak akkor történik, ha vemhes állapotban került fogságba.

Ilyen ritka eset történt a múlt hetekben Schönbrunnban, a császári állatkertben, a hol az egyik elefánt egészséges borjút hozott a világra. Vagy talán nem is borjunak kellene neveznünk az új jövevényt, mert hisz az elefánt nem a szarvasmarhák csoportjába tartozik, s nem is rokon velük. De csikónak se nevezhetjük, ugyanezen az okon. A rokonság révén malacznak kellene talán mondani, de ez a név nem illik rá. Nem hiába, hogy ritkaság számba megy, szavunk sincs rá. De az legkevésbé sem akadályozza abban, hogy teljesen jól érezze magát, s bizonyára igen keveset tud arról, hogy ő csoda.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Modern festők. A Franklin-társulat ily című nagy vállalatából, melyet dr. Térey Gábor szerkeszt, most jelent meg az idei ötödik füzet. Ez is, mint a többi füzetek mind, hat kiváló festőművész egy-egy jellemzetes festményét mutatja be. A magyar festőket ezuttal Herr Czézár képviseli, a ki spanyol eredetű ugyan, de teljesen meghonosodott nálunk s most már magyarnak számít. Egy ép oly szép, mint érdekes képe van a gyűjteményben: «A tükör előtt», — egy egyenes tartású, are-



A HONVÉDSZOBOR ALATT.

HETIVÁSÁR A BUDAI VÁRBAN.

éiben rajzolt nő, lilaszín kendővel vállán, halvány vörös díszű zöld ruhában, piros széken egy vörös kendővel letakart tükörös asztalka előtt. Az egész kép háttérére egy meleg zöld függöny. Rajzban bámulatos finomsága, színben merész és biztos kézzel festett kép, — talán a legjobb dolog, a mit Herrertől láttunk. A szép és becses füzet többi képei közt van az angol Whittler világhírű arcképe édesanyjáról, a belga Gilsoul érdekes parkrészelete, a müncheni Hengeler jókedvű amoretteje, a berlini Kampf Artur jellegzetes modorban előadott páholyképe s a szintén müncheni Stadler egy különösen rajzában nagyon figyelemre méltó tájképe. Mind e képek a legszebb színes reprodukcióban vannak visszaadva, a melyekre csak a modern technika képes s a Térey Gábor által irt és fordított magyarázó szöveg híven kíséri a képek szépségeit.

Schopenhauer. A filozófia iránti komolyabb érdeklődésnek örvendetes jele a legjobb magyar filozófiai vállalat, a «Filozófiai írók tára» egyes kötetének kiadást ér meg az a füzet, mely Schopenhauer hat tanulmányát foglalja össze Bánóczy József fordításában: A halálról, a faj életéről, a tulajdonságok örökléséről, a nemi szerelem metafizikájáról, az élethez való akaratról, az élet semmiségéről és gyötrelmeiről. Mind e tanulmányok Schopenhauer filozófiájának, a XIX. század ez egyik legnagyobb hatású rendszerének egy-egy alapköve s népszerűsödésüket bizvást elfogadjuk filozófiai művelődésünk mértékének.

Mese a boldogságról. Szamolányi Gyula már régóta próbálkozik a költészettel, szívós kitartással a sikertelenséggel s a fél-sikerekkel szemben arra vall, hogy nagyon bizik magában s előbb-utóbb elérendő sikereiben. Szívesen segítenék célja elérésében, mert jó törekvésű, költői lelki embernek látjuk, de «Mese a boldogságról» című új kötetének is legfeljebb fél-sikerét jegyezhetjük föl. Sok mindenféle poétai sajátságot veszünk észre műveiben, hangulatot, érzékenységet, könnyed formát, dallam-érzéklet, — csak épen a földolgo hiányzik, vagy még mindig lappang benne: az a magával ragadó művészi egyéniség, a mely új költői kincseket emel ki az élet mélyeiből, a régieket újjá teremti s mindenre, a mit mond, rányomja az eredeti, friss szemlélet bélyegét. E nélkül pedig nem lehet kiemelkedni a középzszerűség homályából. Szerelmi költeményei közt van nem egy olyan, a mely fogékonyabb kedélyekre hatást tesz, apró epigrammái közt akad elmés, csattanós is, egy hosszabbacska verses elbeszélést tetszetőssé teszi a hang élénksége, az itt-ott feltörő lírai melegség. Azt az órát, melyet a versek fordítására fordítottunk, nincs okunk sajnálni, de a hatás, melyet tesznek, múlt, eloszlik az olvasás pillanatával.

Akáczelevek. Hollós József neve egészen új az irodalomban; most egyszerre jó csomó elbeszéléssel követel helyet a maga számára. Megkapja-e? Egyelőre aligha, mert elbeszélései se nem újak, se nem elég érdekesek. Nagyon régi nyomokon jár, problémái majd mind olyanok, melyeken rég túl van az irodalom is, az élet is. Ma már aligha érdekelt valakit az a léány, a ki megtudva, hogy barátja gyengén szereti, a kit ő, nemes önfeláldozással és egy Mariiához méltó szentimentalizmussal lemond és zárdába megy, vagy a kispap, a ki beleszeret egy szép lányba. A vidéki élet, a melyet ezek a novellák rajzolnak, sok tekintetben régebbi álláspontot jelent ugyan, mint a folyton új eszmék lázas hajszolásában forrongó városi élet, de azért bizonyára nagyot haladt a negyvenes évek óta s még nagyobb haladt az irodalom. Ma frissebb látást, közvetlenebb szemléletet és mélyebbre ható ember-ábrázolást várunk az íróktól, nem birjuk komolyan venni a legérzékenyebb történetet sem, ha nem igazi élő emberek mozognak benne s nem árad belőle a való élet friss levegője. Vannak azonban a novellák szerzőjének olyan tulajdonságai is, a melyek reményt adnak arra,

hogy valaha jobb dolgokra is képes lesz. Elég élénken tud elbeszélni, van néha ötlete s egy-egy mesét is ki tud kerekíteni. Ez az első könyve csak arra jó, hogy legyen mit elfeledtetni a következőkkel.

Új könyvek. Modern Festők. Eredeti színekben és magyarázó szöveggel szerkeszti dr. Térey Gábor. Budapest, Franklin-társulat. Egyes füzet (6 kép) ára 3-60 kor. egyes lapok ára 1-20 korona.

Schopenhauer. (Hat tanulmány). Fordította és magyarázatokkal ellátta Bánóczy József. (Filozófiai írók tára II. kötet). Budapest, Franklin-társulat; ára 2-80 korona.

Magyar-román szótár iskolai és magánhasználatra. Írta Ghetie János. Budapest, Franklin-társulat; ára 10 korona.

Döntésvétár. A felsőbbiskolák elvi jelentőségű határozatait. Jegyzetekkel ellátva kiadja a «Jogtudom. Közlöny» szerkesztősége. Negyedik folyam, IV. kötet, az egész gyűjtemény 99. kötete. Budapest, Franklin-társulat; ára 4 korona.

Tartalommutató a m. kir. Curia által hozott felülvizsgálati határozatok gyűjteményének V—X. kötetéhez. Írta Góttl. Ágost. Budapest, Franklin-társulat.

Mese a boldogságról. Szamolányi Gyula költeményei. Budapest, a Szilágyi István irodalmi kör kiadása; ára 2 korona.

Akáczelevek. Elbeszélések, írta Hollós József. Sopron, Röttig Gusztáv és fia könyvnyomdája; ára 2 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: SZÉPFALUDY Ö. FERENCZ Máramarosmegye főlevéltárosa, a Szilágyi István-kör elnöke, a régi írói gárda egyik jeles tagja, 61 éves korában Máramarosszigeten. — TÓTH KÁLMÁN mérnök Isaszegen. — SCHÖRLIN SAMU a nagysurányi cukorgyár igazgatója Bécsben. — DR. SZEDENICS ZOLTÁN fővárosi orvos Budapesten, a Vöröskereszt-egylet Erzsébet kórházában 38-ik évében. — HANKE JENŐ, a Hazai Bank Részvénytársaságnak alapításától ügyvezető igazgatója, 52 éves korában Budapesten. — ID. LAKY GYÖRGY törvényszéki tanácsos Budapesten 76 éves korában. A szabadságharcban mint nemzetőr vett részt. Az elhunytban Benedek János orsz. képviselő apását gyászolja. — LOKCSÁNSZKY FLÓRIA, az Arvai uradalom pénztárkezelő tisztartója, 48-as honvédtiszt, 79 éves korában Arva-Váralján. — VERBÓI SZILÁRUDOLF, volt nagyvázasonyi gyógyszerész, 48-as honvédtisztmester 81 éves korában Veszprémben. — GÖRGY MÁRTON 75 éves korában Tátrafüreden. Az elhunytban Görgey Sándor dr. ítélőtáblai bíró édesapját gyászolja. — NAGY JÓZSEF pénzügyi fővigyázó, 40 éves korában Budapesten. — MAKAY ENDRE nagylucskai körjegyző 36 éves korában Nagylucskán. — Veszprémi PARRAGH GYULA dr. 75 éves korában Pakson. — VIZI ÁRPÁD 45 éves korában Boncznyiresen. — ANTAL MIHÁLY dr., Háromszék vármegye tisztí főorvosa, 65 éves korában Marosbogatón. — RAKOS GRÖGY, közbeesülésben álló iparos Budapesten, 68 éves korában. — WLASSICS KÁROLY temesvári törvényszéki bíró, Wlas-



A SCHÖNBRUNNI ELEFÁNT ÉS KICSINYJE.

sics Gyulának, a közigazgatási bíróság elnökének unokatestvéré Temesvárt. — SOROS Gyula ref. főgimnáziumi tanár 43 éves korában Hódmezővásárhelyen. — APATY-THAN László nyug. miniszteri tanácsos, 48-as honvédfőhadnagy 76 éves korában Siófokon. — FALK Ottó, a Falk Ármin és társa kefégyár egyik vezetője hosszas szenvedés után 48 éves korában Debreczenben. — Nagybecsonyi INTZE József m. kir. főmérnök 59 éves korában Oláhlaposbányán.

ÖRSGYI Józsefné, szül. Pinter Mária, nyolcvan-nyolcz éves korában Magyaróváron. — JAKOVITS ÁRMINNÉ, szül. Schallinger Henrietta, 55 éves korában Budapest. — A megboldogultban Jakovits Leó dr. budapesti ügyvéd édesanyját gyászolja. — GÖBEL ÖPÖNNÉ, szül. Pesty Hajnalka 47 éves korában Budapest. — ÖZV. BUCZER Józsefné, szül. Wiesner Rozália 83 éves korában Vajdahunyadon. — Simaházi TÓTH KÁLMÁNNÉ, szül. kis- és nagymádi várbogay Bogay Mária, 59 éves korában. — PUTRENYI Géza báróné Chernel Irma Szigligeten.

EGYELEGE.

* Franciaország földieper (szamóca) termése holdanként a gyümölcs minősége szerint 440—1200 korona tiszta hasznót hoz. A válogatott, korán érő szamóca kilóját Párisban 25—30 frankkal fizetik.

A legújabb amerikai összetételű, divatos kellemes, vonzó illatú ársztó parfüm a „Diana varseum”, Urak, hölgyek egyaránt csodálják beszélnek a pikáns, elbűvölő illatáról, melyet a pesti úri hölgyek egyszerű felkapnak. Eredeti 5 koronás nagy üvegekben szállítja a magyarországi forrást Erdőy Béla Diana-gyógyszertára, Budapest, Károly-körút 5.

Rob-hasajtó a legkellemesebb (10 fillér.) A gyógytartamra Rohitsch-Sauerbrunnba érkezett: báró Appel János 60. születésnapja, nyug. cs. és kir. lovassági tábornok családjával, Beschi Ede 50. születésnapja, cs. és kir. altábornagy, vitézségi felügyelő családjával.

Foulard selyem

Gazdag mintaválaszték azonnal. Selyemgyár Henneberg Zürich.

Salvator

Lithion-forrás
kínó hatású

vess., hólyag-, rheuma- és köszvénybántalmak, vese- és húgyúti betegségek, csontbetegségek, a legelső és emésztési zavarok harcaival.

Budapest főraktár: Édeskuty L. urnál.

LEGJOBB FOG-CRÈME

KALODONT

a fogakat tisztán
fehéren, épen tartja.

A rohitschi „TEMPEL-forrás” borral

rendkívül üdítő hatása és az egészséget előmozdító.

Nagybani raktár Magyarország részére:

HOFFMANN JÓZSEF, Budapest,
Báthory-utca 8.

Versenykivüli pipere-szer a

„Miranda-crème”

feltűnő keltő gyors fiatalító hatása, káros alkalmi szektól való mentessége általános kedveltségű pipere-szerre avatták, melytől gazdag és szegény egyaránt szívesen használ. Az arczár, nyak és kezek vörösségét, minden szep-
lőt, májfoltot, pörsest biztosan eltávolít. Használata felismerhetetlen, mert lehetőleg fedő a bőr, melynek fiatalos üdöségét és báját kölcsönöz. Egy tévely „Miranda-crème” 1 korona, egy darab „Miranda-szappan” 70 fillér, egy doboz „Miranda-puder” 1 korona (három színben). Budapestben kapható: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszer-tárban vagy a kizárólagos DIERES I. G. utóadónál Eszéken, felsővárosban, a hol postai megrendelések azonnal utánvétel mellett eszközölhetnek.



Szerkesztői üzenetek.

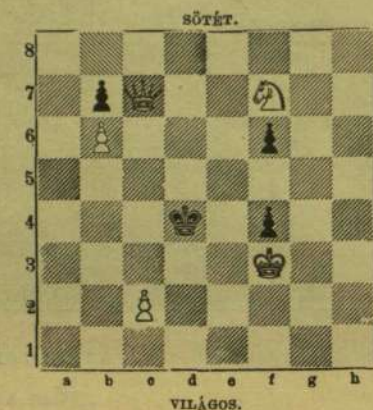
Vándorút. Emléke. Afféle se nem egészen jó, se nem egészen rossz dolgok, a milyenek minden iskolavégzett ember tud csinálni egy kis gyakorlat után.

Emlékek. Erre is csak azt mondhatjuk, a mit a multkorra. Gyakorlottság, jó szándék, csinos, sima nyelv, mindentől van benne, csak épen a földolgozó: a művészi eredetiség hiányzik.

A collier. Az elbeszélés nem közlelt. Nem közlelték tovább: Sziv és lélek. — Szomjúság. — Régi dal. Mindent tudok rólad.

SAKKJÁTEK.

2495. számú feladvány. Kintzig Róbertől, Fakert.



Világos indul és a negyedik lépésre mattot ad.

A 2489. sz. feladvány megfejtése Kintzig Róbertől.

A feladvány eredeti alakjában 1. Fg2—a8! Bg1—d1 után a második lépésben nem lehet mattot adni. Ennek a megakadályozására szolgál a szerző utólagos javítása, amely szerint a „ve” világos gyalog helyett „d3-ra” sötét gyalogot helyezett.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Fg2—a8! 2. Kd5—d4 (a, b) 1. Bg1—g7
2. Vg7—g1 + és matt. 2. Bd4—d5 + és matt.

Világos. b. Sötét.
1. 2. Vg7—e7 + és matt.

Helyesen fejtették meg: Morányi Lajos. — Geist József és Sark Vilmos. — Szekeres László. — Gatterer Ferenc. — Kállai Béla. — A „Budapesti Sakk-kör”. — A „Budapesti III. ker. Sakk-kör”. — Németh Péter (Győr). — Kintzig Róbert (Nagybánya). — Lendvai Antal (Szolnok). — Maller Nándor (Szombathely). — Nyársik Agnes (Szeged). — Hoffbauer Antal (Liptóvár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A „Nagykőrösi Városi Kaszinó”. — Kovács László (Nagykőrös). — A „Győri Sakk-kör” (Győr). — Szopkó Árpád (Körmöcbánya). — Kádár Ferenc (Aldokubán). — A „Franszföldi Olvasó Egylet”. — Róth Jenő (Franszföld). — Kunszt János (Zólyomberecs). — Zboróczy Tamas (Káloca). — Kálocai Katolikus Kör. — Wolf János (Káloca). — Csolnoki István (Hajdúhadháza). — Sándor Tamas (Káloca).

Sakk-üzenetek. Ny. A. Szeged. Levélben válaszoltunk. K. F. Alsókubin. Földvanyait megvizsgáljuk. N. P. Csongor. A földvanyok készítésénél sziveskedjék tisztá matt-állásokra törekedni.

KÉPTALÁNY.



A 28-ik számban megjelent képtalány megfejtése: A hiúság üres elmére mutat.

Felelős szerkesztő: Holtsay Pál.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.

Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Ne vásároljon selymet

mindaddig, míg mintákat nem hozott a mi kezességű szolid, csodaszép újdonságainkból feketében, fehérben és színesben. Különlegesség: Selymekemlék menyasszonyi, bál, társasági és utcai toalettkra, valamint blousokra, bélsőre stb. K 1-15-től egész K 18-ig méterenként.

MI direkt magánfelelnek adunk el és kiválasztott selyem-szöveteket vám- és portómentesen lakásba szállítjuk.

SCHWEIZER & Co., Luzern U. 32. (Svájc). Selyemszövet-kivitel. Kir. udv. szállító.

Hazai termék!

Míg eddig a régi bőrbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos ideggyógy (neurasthenia, vitustánc), a sápkór, a női arczot elégtelenítő pattanások s a női szervek durva megbetegedéseinek kezelésénél csekély értékű ideggyógy-
vizekre voltunk utalva, addig újabb

a PARÁDI ARSEN vízben

olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsenvas viznél (Roncegno Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőkelőbb orvosi tekintélyek felkarolják s a fogyasztók egész serege dicsei hatásait, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.

Egy postafiók (7 palack) parádi arsen vasatartalmú gyógyvizet Magyarország összes postafiókánál 4 korona 70 fillért bérmentesen szállít a

Főraktár: ÉDESKUTY L. cs. és kir. udv. szállító, BUDAPEST. Kapható minden gyógyszertárban és megbízható fűszerkereskedésben.

Ha őszül a haja

ne használjon mást, mint a

„STELLA“-HAJVIZET,

mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K.

ZOLTÁN BELA gyógyszer-tárban, Budapest, V/49, Szabadságút, Sötét-utca sarkán. 11186

WACHTL ES TARSA

BUDAPEST
IV., Eskü-út 6. sz.
(Clotild-palota).

Ajánlja díszan felszerelt raktárát fényképezési készülékek és hozzávaló cikkekben.

Az általános elismert kint-
tűző Wellington papírok és lemezek egyedelárusítói.

Arjegyék díjmentesen.

BORHEGYI BORVIZ

SZIKLÁBÓL FAKADÓ TERMÉSZETES
CIGYŐ ÉS UDÍTÓ SAVANYUVÍZ
FORRÁSEZELŐSÉG BAROT, HÁROMSZÉK MEGYE
VEZÉRKÉPVISELŐ: NÁDAS MÁRTON TELEFON 238.
BUDAPEST, CSÉNGY U. 66.

KÖVERSEG korai véség. Kincs, arany, sok pénz mit ér, ha nincs egészség? Pedig minden betegségnek kezdete az emésztési zavarok és az elhízás. Azért kell ideje korán, ha a haj nines még elhízás, pörva, csak egy kis időt kell a világhírű Mándor-porral, melynek ára azért oly csekély, hogy minden embernek módjában legyen azt megfizetni. Mándor egy doboz 2 kor. 80 fillér. Tokin-
télves orvosi és vegyszeri bizonyítványokkal és utasítással után-
vétel, vagy a pénz beutalása mellett, szétküldi.
Károly-körút 2/V TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszertár, Károly-utca 12. sz.
Mad. Mandl Ida, Bpest,

Budapesti Takarékpénztári és Országos Zalogkölesön R-T.

Irodái: VI., Andrassy-ut 5 sz. a. (saját házában).
Beiktett részvények: 10 millió korona. Elfogad betéteket, lezártított váltókat és előleget
nyújt értékpapírokra.
M. kir. szab. oszt. sorjatek felárúró helye: VI., Andrassy-ut 5. Készletlog-
istái: IV., Károly-körút 18. sz., IV., Ferenciek tere 4. (frányi-utca sark), VII., Károly-
utca 67. VIII., József-körút 2. VIII., Üllői-ut 6.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNÉVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapították 1847.

Brausweller János
Szegeden. Cs. és kir. bizárológus
szab. chronometer és műóra, földalója
a remontoir ingóráknak
stb. stb.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközölhetnek.

Magyar királyi államvasutak nyári menetrendje, érvényes 1906 május 1-től.

Budapest nyugati pályaudvar—Párkány-Nána és vissza.																							
Állomások																							
Budapest ny. p. u. ind.	545	600	615	655	720	805	850	920	935	1125	1135	1225	110	215	220	230	320	415	425	520	610	620	655
Palota-Ujpest.	601	612	633	711	822	905	933	953	1140	1152	1231	1241	125	236	243	338	431	438	533	628	731	804	817
Vác.	652	663	684	763	874	957	985	1012	1200	1212	1291	1301	131	287	294	389	482	489	584	679	782	855	868
Nagy-Maros.	725	736	757	836	947	1030	1058	1085	1273	1285	1364	1374	138	358	365	460	553	560	655	750	845	918	931
Párkány-Nána.	806	817	838	917	1028	1111	1139	1166	1354	1366	1445	1455	146	439	446	541	634	641	736	831	904	927	940
Állomások																							
141	143	145	147	149	151	153	155	157	159	161	163	165	167	169	171	173	175	177	179	181	183	185	187
Párkány-Nána.	ind.	425	453	522	630	819	824	829	834	839	844	849	854	859	864	869	874	879	884	889	894	899	904
Nagy-Maros.	452	480	508	577	685	874	879	884	889	894	899	904	909	914	919	924	929	934	939	944	949	954	959
Vác.	503	531	559	628	736	925	930	935	940	945	950	955	960	965	970	975	980	985	990	995	1000	1005	1010
Palota-Ujpest.	574	602	630	699	807	996	1001	1006	1011	1016	1021	1026	1031	1036	1041	1046	1051	1056	1061	1066	1071	1076	1081
Budapest ny. p. u. ér.	418	453	480	549	657	846	851	856	861	866	871	876	881	886	891	896	901	906	911	916	921	926	931

Berketz István utóda

Telefon 63-36.

Vidéki megbízások jutányosan és pontosan eszközöltenek.
Postaküldemények czimzandók: IX., Kinizsi-utca 14. Árjegyzék ingyen.

Telefon 63-36.

Gyűjtő-telepek:
IV., Váci-utca 51.
V., Lipót-körút 16.
VI., Izabella-utca 66.
VII., Kerepesi út 78.
VIII., Üllői-út 30. sz.

Olcso
cseh
ágytoll!

5 kltó; új fosztott 9.00 k.,
jobb 12 k. fehér pelyhpupa
fosztott 18 k. 24 k. hófehér
pelyhpupa fosztott 30 k. 38 k.
Szálítás portmentes, után-
vételt. A kiserítés és vissza-
vételt portmentes ellen-
ben megengedjük. 3194
Benedikt Suchsel,
Lohes 60.
Post Pilsen, Böhmen.

Csiz fürdőbe utazók figyelmébe!

A Margit-nyaralóban szobák
4 koronától 6 koronáig, a Mar-
git-penziónban külön szoba ellát-
ás és konyhával 4-6 és 8 ut-
val 3 kor. 20 flt., fősz. 4 kor-
onától kaphatók. Levele: in-
tendens Margit-nyaraló avagy
penzió felügyelőjéhez. Nem
ai épületek, tehát egész napra
lakások.

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL

erősítőszert gyengélkedők, vérszegények és
lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, ideg-
erősítő és vérjavító szer. 10852

Külföldi. Több mint 3300 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszerárakban filléres üvegben
4 k. 2.60, egész literes üvegben 4 k. 4.80.

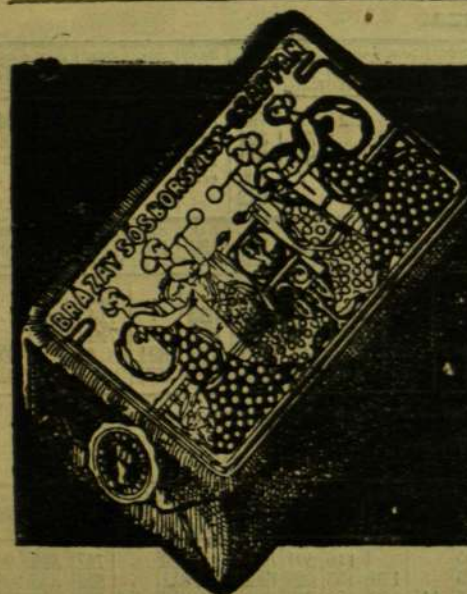
Külföldi minőségű
utibőröndök

kosarak, kézitáskák, tolett-
táskák, női kalapbőröndök
és bőrdisznórukklegnagyobb
választékban

HELLER MÓR utóda

bőröndösnél,
Budapest, Károly-körút 3. szám.

Képes árjegyzék vidékre ingyen és bérmentve.



BRÁZAY SÓSBORSZESZ-SZAPPAN

egészségi és kozmetikai szempontból felülmúlhatatlan.

BRÁZAY-féle KÖLNI-VIZ

az illatszerek legkiválóbbja. 11594

Brázay-sósorszesz nélkülözhetetlen házszer.

Sok millió előkelő urhölgy használja
a világhírű Földes-féle

MARGIT-CREMET,

mely szírtalan, ártalmatlan s rögtön szépsít.
A Földes-féle MARGIT-CREME
gyor. an és biztosan ható ártalmatlan szer
szepők, májfoltok, bőrrákák,
pattanások, kiütések s mindenemű
bőrbaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei
használják és elragadtatással beszélnek annak
páratlan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasz-
nálása után erről mindenki meg fog győződni



Postán utánvétellel vagy a pénz elő-
zetes beküldése után küldi a készítő: Földes Kelemen győgsz. Arad.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszert a

MELANOGENE

fekete és barna színben.
Ezen kitűnő és ártalmatlan készit-
ménnyel haját, szakált, bajszát pár
perc alatt feketére vagy barnára le-
festeni. A szín állandó és a ter-
mészetes színtől meg nem különböz-
tethető. Ártalmatlan és alkalmazása
igen egyszerű. Nem piszkít. 11284
Ára 2 korona 80 fillér.

Budapesti főraktár: Török József győgsz. Király-u.
12 és Andrássy-út 29. Kapható minden gyógyszerárban.

Vértess-féle Sósorszesz
Minden háznál szükséges.

1900. Párisi világtállás Grand Prix.
KWIZDA FERENCZ JÁNOS

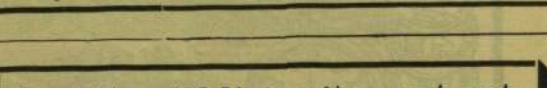
es és kir. osztrák-magyar, román kir. és bolgár fejedelmi szállító,
körgyógyyszerész Bécs melletti Kornenburgban.

KWIZDA-féle Restitutions-fluid

osász. és kir. szabadalma-
zott mosóvíz lovak számára.
Egy üveg ára 2 kor. 80 fill.
40 év óta az udvari istállóban, a ka-
tonaság és magánosok nagyobb istálló-
iban használatban van, nagyobb
elő- és uterősitő, inak me-
reveségénél stb. az idomításnál
kiváló munkára képesíti a
lovakat.

Kwizda-féle Restitutions-fluid

csak a mellékelt véd-
jeggyel valódi. Képes
árjegyzéket ingyen
és bérmentve. Főrak-
tár: Török József
győgsz., Budapest, Ki-
rály-u. 12., Andrássy-út 26.



Szeplőt, májfoltot, mitesszert, pat-
tanást, kiütést, ráncokat, himlő-
helyeket és minden arcztisztít-
lanságot

pár nap alatt eltávolít az orvosilag ajánlott bőrszépítő,
áramító és ifjító hatású Maderspach-féle

BENZOE-CRÈME.

Az arcnak friss üdéséget, fiataloságot és féltértséget
ad. — Teljesen ártalmatlan. — Számos elismerő-levél!
Ára 1 kor., hozzá Benzoe-tajszappan 70 fill.
Benzoe-puder 1 kor.

Postán szállítja az egyedüli készítő

MADERSPACH FERENCZ győgsz. BUDAPEST,

X., Rákosszalva, Külső-kerepesi-út 104.

Főraktár: Török győgtár. Király-u. 12. szám és
Andrássy-út 26. szám.

Rozsnyay Máttyás chinineczukorkája iztelen chininból.

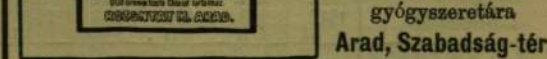
Többszörösen kitüntetve,
1869-ben a magyar or-
vosok és természetvís-
gálók fumei vándorgyű-
lésén 40 arany pályadíj-
jal jutalmazva.

Láz ellen!
Nem keserű!

Legjobb szer láz, váltó-
láz, malária ellen, külö-
nösen gyermekeknek, a
kik keserű chinint be-
venni nem képesek.

Valódi, 11468
ha minden egyes piros
csomagolópapíron
Rozsnyay Máttyás
névaláírása olvas-
ható. 11296

Rozsnyay Máttyás
győgsz. Arad, Szabadság-tér.



GERÖ ADOLF

Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 4. sz.

fájós lábakra.

TELEFON 15 05. TELEFON 15 05.



32. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

FŐMUNKATÁRS
MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, AUGUSZTUS 12.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ——— 16 korona.
Félévre ——— 8 korona.
Negyedévre ——— 4 korona.

A «Világkronika»-val
negyedévenként 80 fillérrel
több.

Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
határozott viteldij is esatolandó.

BALATONI KÉPEK.

BALATONFÜREDI Anna-bál után vagyunk,
melyre régi szokás szerint belső Zalából
és legmesszebb Somogyból is a túladunai
úrinép színe-java eljár. Előtte lebegnek még
az üde leányarcok, a vidám asszonyok kacza-
gása még fülemben cseng, elvegyülve a Kis
Jancsi bandájának édes nótáival, a mint a vásár-
nap délelőtti mise utáni korzón megújul emlé-
kembem, a mit 15 éve látok; és jól esik tudnom,
hogy 100 év óta ugyanazon hangulat él Balaton-
füred felett nyár derekán.

Egyebütt azonban nagyon megváltozott a
Balaton vízszéle azóta, hogy idevetődtem. Ti-

zenőt év előtt Balatonfüred egyedül vonzotta
még a fürdőzőket a magyar tenger 150 kilo-
méter hosszú partvidékén, egyebütt alig néhány
család remetéskedett. A mezőföldi és somogyi
partokat az Azovi-tenger csendessége lepte volt
el akkor. A kutyatejes homok-turzások mentén
vadludak, galléros vöcsökmadarak nyüzsgtek
a vizen, a fonyódi berkek előtt pedig még békés
halász helye volt a nemes köcsagnak is.

A mikor a 90-es évek elején elkezdtük a
Balatont kutatni, akkor jött divatba a balaton-
tavi nyaralás. Mintha az 1900-ban alakult új
balatoni gőzhajózási társulat, mely a rozoga
Kisfaludy-gőzös helyébe egyszerre három gőz-
hajót eresztett vízre, nyitotta volna meg a bala-

toni fürdőzés újkorát. Tulajdonképen magát a
Balatonban való fürdést is csak újabban ked-
velték meg. A Balaton körüli nép nem igen jár
a vízbe. Egyszer mondom Siófokon valami ott-
járt barátomnak, hogy az idevaló polgárember
csak akkor fürdik, ha beleesik a Balatonba, vagy
pedig ha dolga akadt benne; az utánunk kul-
logó halász hallja ezt és csendesen odaszól paj-
tásához: ejnye, de igazat szól a tekintetes úr.
Balatonfüredet a XVIII. század végétől nem a
balatoni fürdő, hanem savanyúvize tette hir-
nevesé; ebbe jártak fürdeni messziről a túla-
dunaiak. De Balatonfürednek ma is «Savanyú-
viz» a közhasználatban levő népies neve.

A tengeri fürdőket, különösen a Keleti- és az



A BALATON KESZTHELYNÉL. — Balogh Rudolf fényképe.